Fъltiчenĭ nȣmaĭ пoate fi înjȣgat de пrejȣdiцiĭ saȣ̆ de a rъmъnea indeferentȣ̆ la gȣstȣl ȣnȣĭ oare kare bontonȣ̆. — Femeile шi fetele esчeleazъ în toalete, шi mȣlte aȣ̆ пriimit kiar o bȣnъ edȣkaцie... Avrȣm trekȣ пe lîngъ dînsa nerъdikъnd oki asȣпra eĭ, ka kȣm n'ar fi fost kȣnoskȣt-o niчĭ odatъ. — Jȣna fatъ, пrekȣm e seksȣl kare nȣ пoate sȣferi tot чe nȣ e пoetik, kare nȣ пoate iȣbi tot чe nȣ e roze, frȣmȣseцe, gȣstȣ̆, amorȣ̆, шi armonie, înfъцiшъ o kъȣtъtȣrъ nemȣlцъmitъ kare ziчea mȣlte lȣkrȣrĭ шi kъ din minȣtȣ aчela este otъrîtъ a nȣ 'l maĭ lȣa de bъrbatȣ̆... El пъrȣse dinaintea okilor eĭ greцosȣ̆, deшъnцatȣ̆, kiar ȣn monstrȣ. Bъtrînȣl eĭ tatъ, ka omȣ̆ пotolitȣ̆ шi kȣ kȣnoшtinцъ de lȣme, voi sъ akoпere lȣkrȣrile пrin vorbъ, însъ ea îl rȣgъ daka se va пȣtea sъ nȣ 'l maĭ пriimeaskъ п'în kasъ.

Aшa dar Avrȣm trekȣse пe lîngъ eĭ kȣ oki în josȣ̆, fъrъ a le ziчe o vorbъ, шi цiind kȣ o mъnъ пȣlпana gherokȣlȣĭ ka sъ ĭ akoпere mȣlte lȣkrȣrĭ, maĭ ales kъ înчeпȣse a se zъri пrin rȣпtȣra пantalonilor o пъrtiчikъ din kъmaшa sa neagrъ ka пъkȣra, de kare nȣ se пremenise de kъte-va sъпtъmъnĭ.

Aчeastъ întъmпlare a fost пentrȣ el o kalamitate!.. Пlekъ dar de akolo nekъjit, dȣпъ чe îшĭ пrinse kъчiȣla шi o пȣse пe kaпȣ̆, kъȣtъnd kъt maĭ îngrabъ sъ se deпъrteze, sъ skaпe de tristȣl aчel sпektaklȣ. Atȣnчĭ el fȣ vъzȣt de пartikȣlarȣl, чel чe se пъrea kъ tokmaĭ avea nevoe de el.

Пȣцin îĭ пъsa пartikȣlarȣlȣĭ daka jidovȣl maĭ цinea minte de sчena шi injȣriile чe i le zisese kȣ doȣъ-zeчĭ de zile înainte.

— Jidove! îĭ vorbi aчesta, am nevoe de doȣъ

sste de galbenĭ, поцĭ sъ mъ împrsmsцĭ? îцĭ voiŭ da чinчĭ-zeчĭ profitŭ; — în sorokŭ de o lsnъ.

Partiksларsl ks чea maĭ mare nepъsare promitea proчente kъt de marĭ nsmaĭ sъ gъsiaskъ чine sъ 'l împrsmste...

Avrsm sitъ aksm întъmplarea petreksъ ks sn minstŭ îndъrъtŭ, шi se psse a ksgeta bine чe sъ rъspsndъ.

— Xaĭ! aksm e timpsl, zise el în sine, sъ 'ĭ adsk aminte kъ peste pspine zile îĭ voiŭ înfъцiшa policile al kъrora terminŭ espirъ.

— Kokonsle Paris! dsmneata aĭ sъ'mĭ plъteшtĭ dosъ miĭ чinчĭ sste galbenĭ pe poliцe, maĭ daŭ шi aчeste dosъ sste de galbenĭ kare le чerĭ, nsmaĭ sъ am de la dsmneata kiшligŭ o sstъ la sstъ!..

— Чe spsĭ ts jidove, aĭ înebsnit? De snde aĭ ts poliцe de la mine? întrebъ Paris flegmatikŭ.

— Ns te sъpъra kokonsle Paris! — ksnoшtĭ iskъlitsra matale?

— Le aĭ asspъrъцĭ? adъogъ Paris.

— Negreшit!.. rъspsnse Avrsm.

Шi el skoase ks mare aprindere policile чe le avea înkise într'sn portofolis, pe kare le arъtъ lsĭ Paris.

Partiksларsl lsъ policile in mъnъ, se sitъ la ele sbîrчi pspin din nasŭ, se sitъ bine la ssbsemnъtsrъ' чiti data de pe dînsele, apoĭ skoцînd sn memorialŭ din pozsnars-ĭ, pe kare îl rъsfoi iste: — цine, zise el, o sъ gъseшtĭ pe Draks ks policile astea! — A fost шi la Amer, snkis-tъŭ din Iaшĭ, чine-va ks dînsele, dar el le a rъspins kъ sînt plastografe. De le veĭ arъta snde-va, te bag în kriminalŭ!..

— Vaĭ! kokonѕle Парisѕ! am пѕmъrat banĭ пentrѕ ele, zoŭ! пre legea me!..

— Lasъ akѕm asta, îmĭ trebѕe doѕъ sѕle de galbenĭ kъ am sъ kѕmпъrŭ o пъreke de armъsarĭ prea eftenĭ шi bѕnĭ.

— Zoŭ! пre legea me! am пѕmъrat banile mele!.. adъogъ zarafѕl fъkъndѕse пalidŭ la faцъ ka mortŭ. — Vaĭ! banile mele!.. шi kъnd zise aчeste vorbe se învîrti пъmîntѕl în lokŭ kѕ dînsѕl шi kъzѕ josŭ viindѕ-ĭ ameцealъ.

Negѕцitorѕl de kaĭ пѕse mъna пe el ka sъ'l цie vъzъnd kъ kade, шi strigъ пѕmaĭ de kъt ѕn feчorŭ sъ ĭ adѕkъ o kofъ kѕ aпъ reчe sъ ĭ toarne пe kaпŭ; dar пartikѕlarѕl îшĭ întoarse sпatele шi se deпъrtъ kѕ чea maĭ mare пeпъsare.

Deшteптъndѕ-se Avrѕm din aчeastъ ameцiialъ чe îĭ venise ka ѕn felŭ de atakŭ, пlekъ repede sъ afle ѕnde este gasda aчelѕĭ Grigore kare îĭ vîndѕse пoliцile. Prin samsariĭ jidovĭ пѕ îĭ fѕ greŭ d'a afla.

Mergъnd la dînsѕl пѕ 'l gъsi akasъ, dar vъzѕ aшteптъnd la ѕшa lѕĭ пe o jѕnъ fatъ îmbrъkatъ într'o rasъ. Kъtъ mirare kuprinse пe jidovŭ rekѕnoskъnd în fisionomiea aчesteĭ fete пe Maria, fiika пartikѕlarѕlѕĭ.

Avrѕm xotъrî sъ deпѕnцe пoliцieĭ пe aчel omŭ ka пe ѕn tîlxarŭ, ka пe ѕn пlastografŭ.

Пlekъ dar repede sъ gъsiaskъ пe Altъ avokatѕl, sъ se konsѕlte kѕ el kѕm sъ пinъe lѕkrѕ. — Dete Diavolilor în inima lѕĭ, пe kъnd se dѕчea, пe пartikѕlarѕl, пe varъ-sa Lina шi пe bъrbatѕl eĭ, a kъrora vedere de dimineaцъ îĭ aцîцase prea mѕlt mъniea шi 'l fъkѕ, într'ѕn momentŭ, de orbire sъ пѕmere banil,

нsmaĭ ks skoпŏ de ръsbsnare, фърь a шti че фъчea; — шi de шi нsmъrase нsmaĭ a чinчia парte din ssma копrinsъ în пoliцe, era destsl de mslцĭ banĭ ka sъ simцъ o aшa mare пagsbъ... Пentrs ъntîĭ în viaцa lsĭ s'a întъmplat sъ fie el înшelat. — Se konsola însъ kъ va faчe шi 'n aчeasta чe a фъkst ks altele mslte ka sъ ns пeardъ..

De aчi vine zikъtoarea kъ jidovsl шi kiar kъnd îl vezĭ пerzъnd el kъшtigъ.. — Dъ sna шi ia o sstъ!..

În o parte a oraшslsĭ, kam sпre ssdŏ, se aflъ o kasъ veke de o formъ orientalъ, ns deпarte de biserika Sъnts Ilie, пatronsl iarmarokslsĭ... La faцa aчestor kase este иssъ o inseмnie veke: *Hotel de Moldavie.*

Maĭ mslte kamere, ks o kstiчikъ шi ks sn grajdis vekiŏ de skъndsrĭ шi kam пlekat la o parte, sînt de înkiriat пentrs пasagerĭ kari mereŏ se skimbъ kъt timпŏ цine iarmaroksl.

La intrata dar în aчest birtŏ se afla Maria шezъnd tristъ пe o laviцъ. — Ea era пerdsъ în ksgetъrĭ, oпrindsse ka sъ se reпasse sn momentŏ de osteniala чe o simцise. Toцĭ streini kari intraŏ шi eшiaŏ de пrin aпartamentele lorŏ ns treчeaŏ пe lîngъ dînsa фъrъ sъ le atragъ bъgarea de seamъ, saŏ фъrъ a vedea ks mirare пe aчeastъ ssrorъ eшitъ din monastire.

În timпsl aчestsĭ tîrgŏ, fiind lsme пrea-msltъ, ns se faчe atîta bъgare de seamъ чine de snde e шi ksm a venit. —

Koпila însъ avea okĭ roшiĭ ka ksm vъrsase lakrime; — de шi kiпsl eĭ înkъ deпarte de a fi veстejitŏ

прin ârzъtoarea sȣflare a sȣferinцelor, inima eĭ askȣndea dȣrerĭ чe шi le пotolia nȣmaĭ плъngъnd. Fiind ea în aчeastъ stare, vъzȣ de la ȣшa din fȣndȣ̆ kъ intrъ ȣn omȣ̆ a kъrȣia fisionomie îĭ era пrea bine kȣnoskȣtъ, dar пortȣl sъȣ̆ îĭ era streinȣ̆; ea rъmase sȣrпrinsъ шi estasiatъ; inima-ĭ în aчel momentȣ̆ bъtȣ..

Aчest omȣ̆ era Grigore, чel чe leпъdase de пe dînsȣl rasa frъцiorȣlȣĭ din monastire шi 'шĭ kȣmпъrase din пiaцъ чele maĭ elegante rъndȣrĭ de învestmîntъrĭ. — El avea înfъцiшarea ȣnȣĭ baronȣ̆.

Maria skoase ȣn цiпъtȣ̆ fъrъ voea eĭ.

El fȣ oпrit ȣn minȣt dinainte-ĭ koпrins de ȣn estasȣ̆ vъzъnd-o, dar temъndȣ-se sъ nȣ 'l observe чine-va din чeĭ kare okȣпa aчele kamere, trekȣ înainte, arъtъnd ka kȣm n'ar kȣnoaшte-o.

Maria deskizъnd okiĭ înkъ odatъ de a 'l пrivi bine, пъrȣ kъ îĭ trekȣ ȣn ferȣ̆ reчe пrin inimъ. Se lъsъ dȣпъ el пentrȣ a 'l ajȣnge, dar пȣterile o пъrъsi шi kъzȣ josȣ̆.

Grigore eшind în kȣrtea birtȣlȣĭ zise vizitiȣlȣĭ sъȣ̆ sъ gъteaskъ kaiĭ, sъ пȣe xamȣrile пe eĭ, kъ dȣпъ o jȣmъtate orъ vor пleka la drȣmȣ̆.

Maria abea se tîrîse пînъ la ȣшa din faцъ пentrȣ a 'l maĭ пrivi înkъ odatъ kъnd va eшi.

Grigore intrъ în kamъra чe o цinea kȣ kirie d'alъtȣrĭ, шi aпoĭ eшi sъ keme пe birtъшiцъ, kare era o femeie groasъ шi kam чikъlitoare, sъ ĭ fakъ sokoteala шi sъ se desfakъ de la xanȣ̆.

Birtъшiцa tokmaĭ linsea atȣnчĭ. El пlekъ sъ iasъ пe пoarta desпre stradъ. La пoartъ eraȣ̆ grъmъdite din întъmпlare niшte kъrȣцe kȣ fînȣ̆ kare barikadase eшirea din kȣrte. Fȣ dar silit sъ se 'n-

toarne iarъшї прin сълiцъ, ѕnde Maria їl aштепta. Фъръ voea lѕї къѕтъ atѕnчї съ se опreaskъ dinaintea eї шi съ o întrebe.

— Mario! нѕ te koноштеam кѕm staї gemѕiтъ пе ачеа лъvічоаръ askѕnсъ la întѕnerikѕ! — dar кѕm sa' întъmпlat съ vii, Mario?

— Въz Grigore! înцelegѕ akѕ kare ѕnde e шi че omѕ aї fost! — Trebѕeam съ шtiѕ aчeasta atѕнчї кънd jѕraї пе Dѕmnezeѕ шi пе tot че aї skѕmпѕ în lѕme!.. ръсnѕнse Maria aпrinsъ la фаџъ шi înekatъ de sѕspine.

— Mario нѕ fiї nebѕнъ! adъogъ Grigore, de ѕnde съ mї fi trekѕt прin minte къ tѕ veї veni la Fъltiчeнї! Spѕne кѕ чine aї venit, шi че treabъ aї avѕt aчi?.. Eштї veniтъ кѕ niskai-va maiчї?..

— Am venit нѕmaї пentrѕ ka съ te întъlneskѕ: am venit singѕръ, ръсnѕнse Maria.

— Singѕръ aї venit de la Neamцѕ?

— Am venit кѕ maiчile песte mѕнџї пънъ la monastirea Rîшka. — De akolo шtiind къ Fъltiчeнiї sînt апroапе, am плekat singѕръ шi пе drѕmѕ am întъlnit niшte кърѕџе кѕ fînѕ, кѕ kare am venit пînъ aiчї...

— Nenorочitъ Mario! zise el.

— Bine aї zis, sînt nenorочitъ къ m'aї фъкѕt съ fiѕ aшa! adъogъ Maria кѕ maї mare dѕrere.

— Eї bine akѕm, Mario?

— Akѕm пentrѕ къ te am въzѕt шi m'am înkredinцat, voiѕ merge съ 'mї кѕrm zilele arѕнкънdѕmъ în iazѕl че 'l am въzѕt кънd intraiѕ în oraшѕ.

— Mario, че ziчї? adъogъ Grigore фъкънd niшte okї marї.

— Atîta ръmîne пentrв mine!.. ръsпвnse jвna fatъ desпeratъ.

Grigore temъndвse de vre вn skandalв, înцeleгъnd пînъ la чe grad mergea nebвniea saв desпeraцiea eї zise:

— Liniштeштe-te, шi tragete maї la o пarte sъ nв aвzъ lвmea чe zichї...

— Пentrв ka sъ nв aвzъ lвmea шi пoate o sъ te învinovъцeaskъ, voiв tъчea шi voiв mвri fъrъ ka ka nichї nвmele meв sъ fie kвnoskвtв...

— Mario te iвbeskв!

— Aшa mї aї maї zis, шi пentrв kъ te am asквltat ám astъ-zї a пlъnge ш'a mъ kъi...

— De чe Mario?

— De чe, nв пot sъ sпвiв. — Inima ta o шtie!..

Gregore întвnekъ frвntea шi 'шї пosomorî sпrînчenile ka kвm вn nozrв s'ar fi risipit în fisionomiea шi 'n inima lвї.

— Te iвbesk Mario шi voiв faчe tot-d'aвna totвl пentrв feriчirea ta! Пedeпseaskъ-mъ чerвl daka kвgetъrile mele fвrъ de alt-fel.

— Maria se вitъ lвngв la dînsвl шi aвzind aчestea i se пъrв kъ în adevъr чele чe 'ї ziчea sînt adevъrate, kъ vorbele lвї ar fi esпresiвnea вneї inime sinчere, шi kъ toцї чeї чe o informase rъв desпre dînsвl voesk nвmaї a o amъцi. Ea îї sвrise dar kв aчel sвrisв argelikв, înkъt пar'kъ, într'вn momentв, inima lвї Grigore fв atinsъ.

— Grigore! adъogъ ea, vezї am fъkвt jertfe пentrв tine! am nesokotit deпъrtarea, am învins obositoarea kale, mi aшї fi dat шi kiar viaцa пentrв tine! — am venit ka o nebвnъ ka sъ te revъz!..

паче нѕ 'mĭ maĭ rъmъsese!.. Amorѕl e Dѕmnezeѕl meѕ!..

Bѕkѕriea шi konsolarea de ѕn minѕtѕ a jѕneĭ Marii пъrea kъ o strъmѕtase în чerѕrĭ.

Ѕn militarѕ se oпrise în fаца lor. — Aчesta era Jak kare, dѕпъ informъrile чe lѕase, venise a întreba de Grigore la otelѕ, шi vizitiѕl din kѕrte i 'l a fost arъtat.

— Domnѕle, пe dѕmneata te kaѕt de чinчĭ zile!.. se adresъ aчesta kъtre Grigore. Grigore îĭ rъsпѕnse kѕ пoliteцe. —

— Чe treabъ aveцĭ domnѕle kѕ mine? întrebъ Grigore.

— Viѕ de la monastire de la Neamцѕ шi d'akolo цi am lѕat ѕrma.— Kestiea e de niшte siнetѕrĭ sѕbsemnate de dѕmneata în lokѕl пъrintelѕĭ ikonomѕl, пentrѕ bani чe i aĭ redikat de la tatъ-meѕ.., Плъteшtĭ, domnѕle, banii, saѕ nѕ?..

— Adevъrat eram sekretarѕl ikonomѕlѕĭ, шi orĭ чe aktѕ atingъtor de interese se skriea de mine, dar sѕbsemnъtѕra este a ikonomѕlѕĭ... Kѕ toate aчestea baniĭ mi se пare kъ sînt rъsпѕnшĭ!..

Grigore kъѕta sъ skaпe de aчestѕ Jak, kъ dѕпъ kъte-va momente era sъ se ѕrчe în trъsѕrъ se пleчe.

— Domnѕle te daѕ în mъinile пoliцii! adъogъ Jak, este konstatat..

Maria aѕzind aчestea rъmase înkremenitъ.

— Daka aĭ чe-va sъ reklamĭ de la mine, rъsпѕnse Grigore, ѕшile tribѕnalѕlѕĭ vъ sînt deskise...

— Dar eѕ îцĭ rѕп ѕrekile, adъogъ Jak înfѕrieat, плъteшtĭ banĭ, saѕ nѕ?..

— Kiar akum în momentul aчesta? întrebъ Grigore пe Jak.

— Vorbъ lungъ nu voiŭ sъ fak ku un mišelŭ ka tine! Am aflat чe fel de omŭ eшtĭ шi ku чine am de afaчe!..

— Чel puцin îmĭ veцĭ lъsa un timпŭ sъ mъ gîndesk, sъ kaut în inventarŭ. sъ 'mĭ aduk aminte, adъogъ Grigore.

— Dumneata veĭ merge întîĭ sъ daĭ un garantŭ la poliцie kъ nu veĭ fuцi, шi aпoĭ sъ vorbim.

Maria auzind aчestea, niшte sudorĭ reчĭ o treчea unele dupъ altele.

— Puteцĭ, domnule, daka sokotiцĭ kъ aveцĭ vre un drentŭ·

— Bine dar!

Шi Jak eшĭ sъ meargъ a îndeplini oare kare forme пentru arestarea aчestuĭ omŭ.

Grigore zise Marii: — Îngerul meŭ aшeaptъ aчi kъ mъ întorn numaĭ de kъt!.. шi el turburat шi aprins se depъrtъ.

Maria rъmase пe lokŭ ka înlemnitъ, fъrъ a putea profera o vorbъ.

Grigore zise vizitiuluĭ în kurte ka într'o klipealъ de okĭ sъ fie kaiĭ puшĭ la trъsurъ, пe de altъ parte se skoborî la bukъtъrie, de unde kemъ пe stъpъna xanuluĭ afarъ. — Îĭ puse în mъnъ zeчe galbenĭ. — Poftim пentru zeчe zile kiriea kameri mele шi a grajdiuluĭ, maĭ poftim шi пentru sluцĭ înkъ treĭ sferturĭ de irmilikŭ, akum puteцĭ înkiriea altuia kamera mea. Pînъ dete bani femeeĭ, kaiĭ furъ puшĭ la trъsurъ шi vizitiul stъtea пe kaпrъ. El se urkъ în trъsurъ, шi fiind kъ пe uliцa чea mare era пrea multъ

lвme grъmъditъ, zise vizitiвlвĭ sъ anвче nrin o вliцъ de la margine...

Stъnъna xanвlвĭ ĭĭ zise de treĭ orĭ foarte mвlцъmesk шi 'ĭ noxti kъlъtorie bвnъ.

Kъnd eшia ne noartъ, tokmaĭ se întъlni faцъ în faцъ kв nartikвlarвl шi kв Andreĭ че eraŭ într'o trъsвrъ. — Aчesta ĭĭ deskriea nenoroчirea че amenința ne fiika sa чea abandonatъ dintr'o monastire în alta, fъrъ însъ a шti kъ ea se afla în Fъltiчenĭ.

Grigore kвm ĭĭ vъzв de denarte îшĭ învъli faцa kв o narte a mantaleĭ.

Iatъ-l! iatъ-l шiшelв kвm îшĭ akonerъ faцa sъ nŭ fie kвnoskвtŭ!.. zise Andreĭ kъtre nartikвlarвl шi arъtъnd kв degitвl la trъsвra че anвkase de eшise din xanŭ шi se denъrtase ka la vre o kъцĭ va stъnjenĭ.

— Nв'шĭ snвseшĭ maĭ îndatъ sъ цi'l iaŭ josŭ din trъsвrъ, sъ nвiŭ sъ'ĭ dea biче ka la вn шojikŭ, adъogъ nartikвlarвl.

În aчestea trъsвra lвĭ Grigore disnъrв ka fвlgerвl. — Nenoroчita Maria nвtв sъ aшtente mвlt шi bine ne aчela kъrвia ĭĭ sakrifikase inima.

Dвnъ o jвшъtate orъ Jak, Andreĭ шi nartikвlarвl intrarъ la aчel birtŭ, ne вшa din faцъ. Maria aшtenta îngelenitъ ka o statвe, neшtiind în kotr'o sъ anвче шi че sъ fakъ, adъstъnd înkъ ne Grigore че-ĭ nromisese kъ o sъ vie.

— Mario! a! konila mea! zise nartikвlarвl în sine, vъzъnd ne Maria stъnd la вшa otelвlвĭ, че kaвцĭ tв Mario? kвm se noate sъ fiĭ aiчĭ?..

În aчest momentŭ tabloвl dвreroaseĭ miseriĭ omeneшtĭ ĭĭ isbise nrivirea...

Maria nѕmaĭ щtiѕ че sъ rъsпѕndъ vъzъnd пe пartikѕlarѕl, пe kare îl kѕпoщtea de пatronѕl eĭ, de ѕtъпъпѕl eĭ. — Se fъkѕ roщie щi lъsъ kaпѕl în josѕ̆.

Пaris rъmase lîngъ dînsa de a o чerчeta, пe kъnd Jak щi Andreĭ se dѕseserъ sъ întrebe de Grigore.

— Mario nѕ rъsпѕnzĭ? kѕ чine aĭ venit?.. reпetъ înkъ odatъ пartikѕlarѕl, чel чe în fѕndѕl inimeĭ începѕse a simцi dѕrerea щi remѕщkarea ѕnѕĭ пъrinte чe a fost abandonat пe fiika sa, din kare kaѕsъ o пѕtea vedea ka щi пerdѕtъ... Пъrinцiĭ maĭ nainte de toate voĭ sînteцĭ rъsпѕnzъtorĭ dinaintea lѕĭ Dѕmnezeѕ̆ de soartea щi de viitorѕl fiilor vostri! Vъ va întreba vočea inimeĭ voastre, aцĭ împlinit sъnta datorie чe vъ impѕne religiea щi amorѕl vostrѕ пaternѕ̆? N'aцĭ minцit dinaintea lѕĭ Dѕmnezeѕ̆ щi пatѕreĭ?... Fъkѕt-aцĭ voĭ чe-va bѕnѕ̆ пentrѕ aчesrĭ koпiĭ, saѕ̆ însѕщĭ voĭ le aцĭ sъпat mormîntѕl, tъrъndѕ-ĭ la degradare, la пerzare пrin пasiѕnĭ, пrin viчiѕl щi mѕlta vosstrъ korѕmпцiѕne?..

Пartikѕlarѕl simцi lovirea trъsnetѕlѕĭ пe kaпѕl sѕ̆ rekemъnd toate aчestea în mintea sa. — Koпrins dar de rѕmine щi ѕmilitѕ̆ dinaintea lѕĭ kiar, încetъ d'a o maĭ întreba щi îĭ zise sъ vie kѕ dînsѕl.

În aчel momentѕ̆ kъцĭ-va jѕnĭ, fiĭ de пъrinцĭ notabilĭ din Moldova, eщiaѕ̆ împreѕnъ kѕ kъte-va femeĭ din ѕna din kamerile bîrtѕlѕĭ, ѕnde пetrekѕserъ noaпtea щi keltѕise kѕ ele maĭ mѕlte sѕte de galbenĭ. Ele eraѕ̆ nimte fete venite пe timпѕl iarmarokѕlѕĭ, din Galiцia, jѕne щi îndestѕl de frѕmѕщele... Eĭ eraѕ̆ beцĭ morцĭ, kѕ пъrѕl vъlvoiѕ̆ în kaпѕ̆, kѕ пъlъriile

tsrtite пе о sreke ші ks îmbrъkъmintea desmъцatъ... Vorbele че ешia din gsrile lorŭ era tot че e maĭ degradatorŭ, tot че e maĭ skandalosŭ... Въstsra, femeile, joksl de kъrцĭ ĭĭ fъksse sъ semene ka nimte sъlbateчĭ... ші чеea че era maĭ tristŭ kъ mslцĭ dintre aчestĭ jsnĭ învъцaserъ în strъinъtate, adikъ пъrinцi lor keltsiserъ marĭ ssme de banĭ пentrs a faче din eĭ oamenĭ ksm se kade; eĭ se nsmiaŭ floarea inteligingeĭ, saŭ viitorsl цereĭ!.. Ȣnsl era îmbrъkat k'o blszъ de varъ ші цinea în mъnъ sn biчiŭ de kaĭ, altsl пsrta sn пaltoŭ negrs ші era îmbsmbat ka ksm era iarna. — Eĭ ziчeaŭ kъ veniserъ la iarmarokŭ sъ ksmпere saŭ sъ vîndъ kaĭ, sъ fakъ trebĭ de negoцŭ, sъ vîndъ grîŭ, пъпsшоiŭ saŭ spirtŭ; însъ ks toate aчestea niчĭ snsl ns skъпase fъrъ a faче datorii ш'a se împrsmsta пe la jidovi, dъnd пoliцe ks пatrs-zeчĭ la sstъ пroчentŭ.

Пartikslarsl, vъzъndsĭ kъ trekŭ пe lîngъ dînssl ші înчепŭ a rîde de elŭ, пentrs kъ 'l vedea vorbind ks Maria, îшĭ întoarse kaпsl sъ ns'ĭ vadъ. Ȣnii eraŭ kiar dintre ksnoштingele lsĭ.

Eĭ înчепsserъ a rîde tare ші a'l пrovoka, zikъndsĭ kъ ш'a adss amoreasa la Fъltiчenĭ.

— Takъ-vъ gsra kanalia! reпlikъ Пaris чelor че rîdea de dînssl.

Чel kare era învestmîntat ks blszъ ші ks sn biчiŭ în mъnъ, ші kare ziчea kъ se trage din sna din чele maĭ notabile familiĭ a le цereĭ, se oпri sъ чearъ ksvъntŭ lsĭ Пaris, daka ші пe el îl inssltъ împresnъ ks toцĭ чeĭ-lalцĭ kari se trъgeaŭ din nimte familiĭ obskзre, ші ks kare nsmaĭ la tîrgsl Fъltiчenilor se aflъ în relaцisnĭ; kъnd în alt lokŭ ші 'n alt timпŭ, ші

maĭ ales sȣb regimȣl gȣvernelor trekȣte, ĭĭ maltrata-se шi le didese палme; dar astъ-zĭ sȣbt ȣn regimȣ konstitȣцionale de libertate шi egalitate пȣtea merge kȣ dъпшi пȣmaĭ la Fъltiчenĭ, în ȣna din kamerile *Xotel de Moldavie*, sъ петreakъ o noaпte kȣ kъte-va femeĭ...

— Пaris, kredȣ kъ пȣ veĭ ziчe шi de mine чeea чe пronȣпцaшĭ?.. Te resпektȣ пentrȣ kъ eшtĭ Пa-ris, iar alt-fel am fi avȣt de a faчe amъndoĭ!.. adъ-ogъ jȣnele fiȣ de boerȣ ofensatȣ.

— Tatъ-tъȣ kolonelȣl... пȣ krez kъ te a în-vъцat sъ te tъvъleшtĭ prin kъrчiȣme într'o asemenea stare!.. rъsпȣnse пartikȣlarȣl fȣriosȣ, — dar el lъkrъ-mъ din inimъ vъzъnd шi пe fie-sa tъvъlitъ asemenĭ; — шi el kontinȣъ ka ȣn nobilȣ пrovokatȣ шi ka ȣn пъrinte nenoroчitȣ. — De чe пȣ'цĭ kъȣtaĭ de kale! de чe vorbeшtĭ kъnd пȣ шtiĭ! de чe batjokȣreшtĭ fъrъ sъ te gîndeшtĭ!.. Asta este пrinчiпiȣl чe цi'l a în-sȣflat пъrintele шi daskъli tъĭ?.. Kъnd aĭ fi fost шi tȣ ȣn tatъ, kъnd aĭ fi чerkat dȣrerea d'a vedea пe koпilȣl tъȣ kъzȣtȣ шi desmoralisatȣ, kъnd aĭ fi avȣt nenoroчirea d'a vedea пe fiȣl tъȣ kъ se пerde шi пȣ поцĭ a'ĭ întinde mъna sъ 'l skaпĭ, пentrȣ kъ niшte sȣntilitъцĭ, la kare цinemȣ maĭ mȣlt de kъt la koпilȣ шi la sъngele nostrȣ, пe oпreшte; пentrȣ kъ пerdȣ-rъmȣ morala kare o avea oameni maĭ 'nainte шi пe fъkȣrъmȣ sklavi korȣпцiȣniĭ!.. пentrȣ kъ batjokȣ-rim sъntele noastre datoriĭ de чetъцenĭ шi de пъrinцĭ; пentrȣ kъ fakȣrъm tot-d'aȣna чe пe a шoptit strei-пȣl шi înшine noĭ пe пȣmirъmȣ strъinĭ prin пȣrtarea чe o avȣrъmȣ, ka nobili kъtre noĭ шi kъtre пoпȣlȣl.. Aшa dar kъnd aĭ fi fost ȣn tatъ шi aĭ fi шtiȣt kъt

sȣferȣ̆ în momentȣl aчesta, kъnd aĭ fi пȣtȣt în momentȣl aчesta sъ'mĭ чiteшtĭ inima, atȣnчĭ цi aшĭ rъsпȣnde la întrebarea чe mi o faчĭ, dar fiind kъ eшti nȣmaĭ ȣn koпilȣ̆, îцĭ zik sъ te deпъrtezĭ. — Lasъ-mъ!..

Шi чele maĭ amarĭ kȣgetъrĭ sfъrîma пentrȣ lȣĭ!...

— Пaris, îmĭ veĭ da sokoteałъ de astъ insȣltъ шi te пrovok la dȣelȣ̆.

Пaris lȣъnd пe Maria lîngъ sine, пe kare o strîngea kъt пȣtea la sînȣl sъȣ̆:

— Îцĭ voiȣ̆ rъsпȣnde ka ȣnȣĭ koпilȣ̆ dъndȣ-цĭ o пalmъ шi пe ȣrmъ mъ voiȣ̆ esпlika kȣ tatъ-tъȣ̆...

În aчest momentȣ̆ kokonaшȣl fiind kъ fȣsese пъrъsit de tovarъшi sъĭ, чeĭ чe vъzъnd kъ se îngroшa glȣma eшiserъ шi se deпъrtaserъ în stradъ, zise maĭ mȣlt kȣ gȣra jȣmъtate: — ne vom bate!..

Пartikȣlarȣl îĭ întoarse sпatele fъrъ a voi sъ'ĭ rъsпȣndъ.

Jak tokmaĭ venia îmпreȣnъ kȣ Andreĭ kare kъȣtase пe omȣ lorȣ̆ шi aflarъ kъ el s'a dȣs de tot de la birtȣ̆.

Miшelȣl a пlekat шi a trekȣt graniцa! — zise Jak пlin de mъnie, fiind kъ am aflat de la пoliцie kъ 'шi'a skos пasaпortȣ̆...

— Negreшit, adъogъ Andreĭ, a пlekat azĭ la ȣnsпre-zeчe ore, kъnd 'l am întъlnit kȣ trъsȣra.

Maria aȣzind пe Jak, пe kare îl vъzȣse чertъndȣ-se kȣ Grigoie, a înцeles de чine vorbeшte:

— Ax! îmĭ vine sъ mor! mor!.. reпetъ ea de doȣъ treĭ orĭ, шi kъzȣ leшinatъ...

— Mario! Mario, чe aĭ? чe цi a venit?.. Пaris o redikъ пe braцele sale.

Togĭ rъmaserъ înmъrmъrigĭ de astъ întъmplare, afarъ de Andreĭ kare штiea че-va din împregiъrъrile eĭ... El пъse mъna sъ ajъte пе Maria ka шi Пaris, kъnd ea rъmъsese ka o пeatrъ în mъinile lorъ.

— Че este? че este? întrebъ Jak пе Andreĭ чel че iĭ arъtъ fъkъndъ-ĭ semnъ kъ e o fatъ nenoroчitъ.

— Sъrman kopil! nenoroчit tatъ!.. mъrmъrъ Пaris kare în inima sa n'avea a împъta de kъt lъĭ nenoroчirea Marii.

Jъnele kokonaшъ eшise în ъшa din stradъ, пlesni de vre o doъъ orĭ kъ biчiъ шi kъ o voчe rъgъшitъ adъogъ: — Daka, Пaris, nъ mĭ veĭ da satisfakgie aпoĭ te voiъ aштепta în ъligъ la kofetъrie шi akolo vom vorbi!

Пaris ka eшit din mingĭ.

— Kanalia! te dъчĭ, orĭ nъ?..

— Lasъ-mъ, ъnkiъle, kъ iĭ voiъ da eъ satisfakgie domniшorъlъĭ aistъia!..

Jak eшi, însъ nъ kъ skoпъ de a se okъпa de jъnele feчorъ de boerъ, kare kъ toate aчestea o lъase la пiчorъ, dar ka sъ чerчeteze de чel kare iĭ datoria...

Пe kъnd Пaris, împreъnъ maĭ kъ jъmъtate din nъmъrъl пasagerilor шi kъ birtъшiga, se okъпaъ ka sъ întoarkъ la viagъ пе Maria, Andreĭ alergase sъ adъkъ ъn doktorъ шi пе Lina, ka sъ ajъte пе Maria, пе kare o dъseserъ шi o aшezarъ kiar în kamera în kare fъsese maĭ 'nainte Grigore.

În kъrte se fъkъse o larmъ mare ka kъm se aпrinsese tot xanъl. — Ъni dintre пasagerĭ alergarъ sъ vazъ че e, шi întrebъndъ-se între dînшi чine este a-

чeastъ konilъ, de kare nobilʚl пartikʚlarʚ se okʚпa atîta de mъlt, eĭ înцeleserъ ші se kam lъцi vorba kъ e kiar fiika lʚĭ.

Larma însъ de afarъ le okʚпъ minцile.

Kъtъ mirare koпrinse пe пartikʚlarʚ kъnd vъzʚ пe Avrʚm, împreʚnъ kʚ alцĭ doĭ treĭ jidovĭ, kъ adʚчea în kʚrtea xanʚlʚĭ trъsʚra lʚĭ Grigore.

Jak se afla nʚmaĭ în ʚшa desпre stradъ a otelʚlʚĭ ші birtъшiцa alergъ sъ ĭ sпʚe kъ omʚl пe kare îl kъʚtase îl adʚчea jidoviĭ kʚ trъsʚra ші kʚ tot bagagiʚl sъʚ înaпoĭ.

Jak trase sabiea пe jʚmъtate, xotъrît în aчel momentʚ de fʚrie sъ'l desпinteчe în doʚъ, ka пe ʚn tъlxarʚ чe ĭ mъnkase atîцĭ banĭ, ші пlekъ kʚ пașĭ reпezĭ sпre kʚrцea otelʚlʚĭ ka sъ'l gъsiaskъ.

Partikʚlarʚl okʚпat înkъ de Maria, чel чe nʚ ĭ пrea пъrea bine kъ jidoviĭ întorsese пe ʚn omʚ чe ĭ fъkʚse atît rъʚ, ші fiind kъ nʚmele sъʚ amestekat în aчeastъ чirkʚmstanцъ sʚnase kam mʚlt la ʚrekĭ, se temʚ kъ lʚmea nʚ e aша пeroadъ sъ nʚ înцeleagъ, ші skandalʚl era aпroaпe sъ se resfrîngъ пe пersoana lʚĭ . . . El isbʚti d'a o întoarчe la viaцъ, fъkъnd-o a se deшfenta. Maria deskise okiĭ ші se vъzʚ veghiatъ de пartikʚlarʚl, пe kare ea nʚ'l шtiea de tatъl eĭ.

— Mario, sпʚne чe aĭ? kʚm aĭ venit, чine te a adʚs пînъ aiчĭ? . . întrebъ пartikʚlarʚl пe fie-sa.

Maria întorkъnd okiĭ de vre o doʚъ orĭ împregiʚrʚl kamerii, lъkrъmъ ші zise kʚ чel maĭ пrofʚnd sʚsпinʚ ші kʚ o voчe stinsъ de tot. — Ax! morʚ!... voesk a mъ întʚrna la monastire de ʚnde nʚ voiʚ eшi maĭ mʚlt! . .

*

Партикsларsl sta kв okiĭ agintigĭ la dînsa, fъrъ a kвteza sъ se determine, fъrъ a kвteza sъ arate чe kвgeta.

În aчestъ timпв sosi шi doktorsl kв Andreĭ шi kв Lina, пe kare îĭ lъsъ sъ vazъ шi sъ îngrijeaskъ de Maria.

Afarъ, Avrвm striga în gвra mare: — пlastografie aĭ fъkвt talxarsle! talxarsle!.. sъ merge la пoligie шi altele mвltete... шi вmblъnd de kolo пînъ kolo ka вnв nebвnв, voi sъ intre în kamera вnde fвsese Grigore maĭ 'nainte, шi akolo rъmase kв gвra kъskatъ шi kв okiĭ sпъriagĭ, gъsind пe пartikвlarsl kв togĭ чeĭ-l-algĭ шi kв Maria.

— Чe kaвgĭ? aĭ adвs чele doвъ sвte de galbenĭ de kare gi am vorbit astъ-zĭ? îĭ zise пartikвlarsl, oпrindвl în вшъ шi kв вn tonв aristokratikв.

— Am adвs пe talxarsl kare a fъkвt пlastografiea!.. rъsпвnse Avrвm.

— Drakв sъ te ia! adъogъ Пaris zarafвlвĭ, шi ĭ întoarse sпatele.

Avrвm se trase îndъrъtв.

Trъsвra lвĭ Grigore era în kвrtea otelвlвĭ. Dar Avrвm krezъnd kъ ar fi maĭ bine sъ fie шi вn omв пoligieneskв fagъ kъnd va da josв пe пrinsвl sъв, tokmaĭ din întъmпlare vъzв trekъnd пe вlîngъ вn gendarmв kare mergea kв o kondikвgъ la sвbgioarъ.— Alergъ sъ'l keme, iar la miziokвl sъliĭ se îmпedikъ de birtъшigъ шi de Jak kare tokmaĭ îшĭ пвnea sabiea în teakъ.

— Пardon! пardon!.. strigъ Avrвm...

— Aĭ înebвnit jidove! zise Jak, vъzъndв-l kъ a-

leargъ ka eшit din minцї шi striga пe gendarmў în gsra mare.

În ksrte rъmъseserъ doї samsarї ka sъ пъziaskъ пe Grigore. — Grigore se didese binimorў josў din trъssrъ шi intrъ alъtsrea ks grajdiў, snde se afla destinat loksl пentrs oare kare trebsinцe...

Avrsm шi toцї чeї-l alцї шi ks gendarmsl kemat din drsmў, intrarъ în ksrte, kъstarъ în trъssrъ, în grajdis шi пretstindenї, dar ns aflarъ пe чel kare îl kъstaў. Avrsm rъmase шi maї rъў ks gsra kъskatъ шi ks bszele smflate, xitъnds-se la trъssra чe n'avea maї nimik într'însa шi kare era o nadiшankъ чe era lsatъ ks kirie. Vizitisl era пroпrietarslў eї.

Grigore gъsind din dossl grajdsrilor doъ skъndsrї skoase, eшise пe akolo ksm ar fi eшit пe пoarta чea mare a otelslsї; шi avъnd assпra sa sn kimirў пlin ks aжrў, ks kare era încins пe ssb kъmaшъ, sn пasaпortў în toatъ regsla шi vizat de пoliцie, se arsnkъ într'o araba jidoveaskъ чe treks п'akolo din întъmпlare шi kare mergea la Bskovina. Dsпъ treї kartsrї de orъ de la eшirea sa din Fъlticenї, treks graniцa la Korns-Lsпчi în Bskovina шi de akolo se diriцe sпre Rъdъsцi.

Пartikslarsl kъt fs de ssпъrat, asistъnd la aчeastъ sчenъ, ns se пstъ oпri d'a ns rîde. — Lsї Jak îї zise sъ se liniшteaskъ kъ are el mizloaчe sъ fakъ пe kъlsgъrў de a ї пsmъra banii.

Aksm aшtenta sъ asdъ пъrerea doktorslsї desпre Maria, шi aпoї sъ se gъteaskъ a пъrъsi iarmaroks de la Fъlticenї, fiind kъ xsetsl desпre kъte se întъmпlaserъ ns îї konvenia.

Avrsm, desnerats kъ n'avea чel nsцin o armъ ka sъ'шї noatъ rъsbsna vre odatъ, se gîndi de a da шi чele doзъ sste galbenї kare i le чersse nartiks-larsl. El nlekъ ka vîntsl sъ se dskъ la kantorisl sъs, de snde se întsrnъ îndatъ.

Пartikslarsl treksse într'o kamerъ deosebitъ. — Se nresmbla ks nasї rarї шi ksgeta la starea шi îmnregisrъrile sale.

— Am adss kokonsle Пaris doзъ sste de galbenї kare i aцї чerstś, nsmaї te rog sъ am înskris bsns шi sigsrs de la dsmneata . . . zise Avrsm intrъnd ne sшъ ks kъчisla în mъnъ, шi nentsl bъtъndsї kъ venise nrea iste.

— Kъt sъ nsnem nroчentsl? întrebъ Пaris ne Avrsm.

— Niчї sn nroчents, rъsnsnse Avrsm.

Пartikslarsl se mirъ шi ksgetъ чe drъчie va maї fi voind sъ fakъ jidovsl.

— Aї înebsnit, zise el, sъ mї daї ts mie banї fъrъ sъ mї eї dobъndъ? Пentrs чe iї daї?

— Ns viї das ks dobîndъ, dar ka sъ mї daї mata ks arendъ ratemsl de ne moшiea dsmitale de la Trotsшs, anroane de Tîrgsl-Okni, ka sъ fiś maї a-nroane de Odobeшtї, kъ vois sъ faks snekslъ ks vi-nsrї de la Odobeшtї шi de la Пanчis, adъogъ A-vrsm întinzъnd dinaintea nartikslarslsї чeї doзъ sste de galbenї, înfъшsraцї ks xъrtie vînъtъ, fъksцї doзъ fiшeksrї.

Пartikslarsl stъts sn moments la gîndsrї ads-kъndsшї aminte kъ femeea sa sra nrea mslt ne jido-vsl aчesta, dar iarъшї ksgetъ el în sine, — kъnd ea

va vedea frsmomiĭ kaĭ че ĭĭ voiŭ adsче, пs va maĭ ziче nimikŭ.

— Вine dar, fie...

Avrsm mslцsmind пartiksларslsĭ, ші înшirъnd sп пomelnikŭ de lasde ksm kъ ks toцi kastъ sъ trъimŭ sпs ks altsl, kъ ші el vrea sъ mъпъпче o пъine пe srma sпsĭ boerŭ ka dъnssl, ші Dsmnezeŭ sъ ĭ dъrsiaskъ sъпъtate ші baпĭ mslцĭ... în inima sa îl blestemъ de чinчĭ-sпre-zeче orĭ, ші xotъrî ka în loksl чelor treĭ ste de galbenĭ че didese пentrs пoliцele lsĭ, sъ ia treĭ miĭ din sпinarea loksitorilor de пe moшiea-ĭ...

Doktorsl veni sъ vorbeaskъ пartiksларslsĭ.

Ksm este feteĭ? întrebъ Пaris.

Doktorsl, ks oare kare aerŭ ksrtenitorŭ, ĭĭ zise kъ пs este пeriklŭ, dar ĭĭ maĭ sпsse чe-va пentrs kare sп bъrbatŭ de inimъ, sп пъrinte adevъrat, sп пъrinte ksm trebse i ar fi venit sъ'шĭ trînteaskъ sп пistolŭ în kaпŭ. — Maria era în drsmŭ de a deveni mamъ...

Tristŭ oare ksm ші пemslцъmit пartiksларsl, ші adskъnds-шĭ aminte de чele че ĭ sпssese Andreĭ, kъ aszise koпvorbirea чea de la kaпъtsl kъrъrseĭ ssb пoalele dealslsĭ чetъцiĭ Neamцslsĭ, zise în sine:

— Koпila mea пerdstъ!..

IX.

Scene de lipitorile satelor din Moldova.

Între Tirgsl-Okneĭ ші Bakъŭ gъseшte чine-va aпa Trotsшsl, sп rîŭ foarte interesantŭ ksrgъnd п'între

mȣnцĭ шi traversȣnd kъte-va kъmпiĭ пînъ че se a-rȣnkъ în anele Siretȣlȣĭ. El kȣrge пe ȣn пrȣntȣ mare шi revъrsatȣ.—

Sînt kъteva vadȣrĭ ȣnde se aflъ пodȣrĭ aшezate пe пilastri grosĭ de lemnȣ de stejearȣ шi kȣ пodele d'asȣпra de lemnȣ de bradȣ. Kъlъtorii mergъnd în deosebite direнцiȣnĭ trekȣ пe ачele пodȣrĭ пlъtind kъte че-va. Пodȣrile se daȣ kȣ arendъ la jidovĭ, пrekȣm se daȣ xanȣrile шi kъrчĭȣmile. Пe цermȣl stъngȣ al anei, ȣn xanȣ mare saȣ rateшȣ se aflъ пostat în faцa drȣmȣrilor. Пodȣl fiind пroпrietъreskȣ se dъ odatъ kȣ kъrчiȣma în arendъ. — drȣmȣl sъrii, al пъkȣrii, gazȣrile, sпirtȣrile шi lemnъriea de la mȣnte treчe п'akolo.

Aiчĭ este moшiea пartikȣlarȣlȣĭ...

Satȣl fiind aпroaпe, dȣminiчile шi serbъtorile se adȣпъ цeraнiĭ пentrȣ a пetreчe bъnd rakiȣ de dimineaцa шi пînъ seara, шi flъkъiĭ kȣ fetele danцъnd la sȣnetȣl ȣnor цiganĭ viorarĭ kȣ tobъ шi kȣ dairea. Sъteniĭ se strîngȣ пrea de dimineaцъ la bъȣtȣ, maĭ 'nainte d'a se 'nчeпe sȣnta litȣrghie la biserikъ, iar dȣпъ че ese de la biserikъ vine шi însȣшĭ пreotȣl satȣlȣĭ între dînшi.— Atȣnчĭ se faчe beцie kȣm nȣ s'a maĭ vъzȣt, înkъt kъnd se sпarge adȣnarea шi пleakъ fie kare sъ se dȣkъ akasъ, nȣ шtie пe че drȣm sъ aпȣчe шi niчĭ în kъtrъȣ i e kasa. Nȣmaĭ a doȣa zi jȣпъn Avrȣm orъndarȣl шi kȣ jȣпъn Bȣxȣr tovarъшȣl sъȣ, avea obiчeiȣ de le sпȣnea de пe katastixȣ че a bъȣt fie kare în zioa чeelaltъ шi kъt aȣ sъ пlъteaskъ... Maĭ kȣ seamъ de kъnd lȣъ orъnda rateшȣlȣĭ ш'a пodȣlȣĭ nȣoiĭ orъndarĭ че ĭ arъtarъm, jȣпъn Avrȣm kȣ jȣпъn Bȣxȣr, da oamenilor kъt se

поate de mѕlt пe datorie rakiѕ de la velnițe, de bѕkate, ka sъ tragъ din toate пъrțile oameni akolo, sъ fakъ mare vînzare... Шi пroпrietarѕlѕi ii пare bine kъ i se mъreшte venitѕl, fiind kъstare la kъrчiѕma sa de пe moшie. — Ajѕnge dar din aчeasta în Moldova, ka пrin sate шi în totѕ lokѕl sъ se simtъ nѕmai mirosѕl чel grețosѕ al rakiѕlѕi пreпaratѕ, пrekѕm se simte la пortѕri de mare пѕtoarea katranѕlѕi... Osebit înkъ шi ori пentrѕ чe le ar adѕчe sъtenii, jidovii пriimesk bѕkѕroшi a le da de bъѕtѕ...

Jѕпъn Avrѕm шi kѕ jѕпъn Bѕxѕr sînt gata de a faчe ori чe sakrifiчii nѕmai ka oameni sъ nѕ fie kѕmva lipsiți de bъѕtѕra rakiѕlѕi, шi kiar koпilѕl din faшъ sъ sѕgъ țița mame-si împreѕnъ kѕ rakiѕ. — Jѕпъn Avrѕm, ka шi jѕпъn Ițik de la Пoienэ шi ka jѕпъn Xerшkѕ de la Mixъileni шi alți mѕlți jѕпъnei, a desvoltat gѕstѕl bъѕtѕrei la пoпorѕ ka шi în Galiția, de ѕnde venirъ dѕmnealor în Moldova... Dar fiind aчi vorbъ nѕmai de jѕпъn Avrѕm шi de soțѕl sъѕ, katъ sъ arъtъm kъ fъkѕse komerчiѕ mare, kѕ toate kъte i se întъmпlase шi kъte le пъțise; шi dѕпъ чe Bѕxѕr vъndѕ la Fъltiчeni kaii kѕ kare venise akolo, il пrimi de tovarъшѕ la rateшѕl de la Trotѕшѕ. Avrѕm însъ mai fъчea шi alte komerчiѕri, пrekѕm 'l am mai vъzѕt шi 'l vom mai vedea... Kѕ toate aчestea lѕi Avrѕm i se пъrea kъ lokѕitorii de la Trotѕшѕ sînt nevoiaшi шi voea sъ 'i deшteпte, sъ i dѕkъ la пrogresѕ, adikъ a bea rakiѕl kѕ okaoa ka aпa, шi d'aчeea îngrijise d'a avea okale kѕ fѕndѕl îndoit, adikъ kѕ doѕъ fѕndѕri... Înfine Avrѕm шi kѕ Bѕxѕr ajѕnseserъ sъ fie oameni mai mari de kъt însѕшi пartikѕlarѕl пe moшiea sa.

Avrȣm însъ штiea kъ datoriile че le avea partikȣlarȣl o sъ ĭ sȣfle într'o zi moшiea шi чine штie în a le kȣĭ mъinĭ va intra; de aчeea jernelea пъmъntȣl...

Dar sъtenii se trekȣserъ kȣ atîta beцie înkъt шi eĭ se lȣaserъ de gîndȣrĭ. — Nȣ le mai rъmъsese fereaskъ Dȣmnezeȣ п'în bъtъtȣra kaselor vre o gîskъ, o gъinъ saȣ ȣn пȣiȣ de gъinъ, toate împreȣnъ kȣ lantele, oȣъle шi ȣntȣ de la vaчĭ шi de la oĭ se dȣkȣ пentrȣ rakiȣ la jȣпъn orъndarȣl...

S'a întъmпlat în aчel timпȣ ka vre o kъte-va familiĭ de sъtenĭ sъ se strъmȣte din цinȣtȣl Neamцȣ aiчĭ în цinȣtȣl Bakъȣlȣĭ, kȣm fak ȣnĭ oamenĭ karĭ skimbъ lokȣl ka sъ 'шĭ чerче norokȣl... Între aчestia era ȣnȣ шi Ion пlъiaшȣl, чel kare пisъgise bine пe jȣпъn Avrȣm la Metokъ-lȣĭ-Balan... Dar пe lîngъ aчeea kъ jȣпъn Avrȣm n'ar fi voit odatъ kȣ kaпȣl sъ 'шĭ maĭ adȣkъ aminte de asemenea întъmпlъrĭ, aпoĭ шi Ion se skimbase de tot; nȣ 'l maĭ kȣnoштea lesne kiar konfraцi sъĭ din satȣ. — Faцa lȣĭ arъta ȣn чe selbatekȣ, nasȣl i se romise шi se kam bȣbase, пърȣl îĭ era шi maĭ rъȣ înlъцatȣ шi ne пeptъnatȣ, în lokȣ de пъlъrie, kà maĭ 'nainte, akȣ пȣrta o kъчiȣlъ neagrъ de oae flokoasъ; oпinчĭ nȣmaĭ avea de felȣ, пъdragiĭ i se rȣпsese de totȣ, îmbrъkъmintea lȣĭ era treпцoasъ шi kȣ ȣn kȣvîntȣ ajȣnsese la чea maĭ desъvъrшitъ tikъloшie. Пe ȣrmъ mereȣ aflъndȣse la lȣkrȣ boereskȣlȣĭ, timпȣl чel maĭ bȣnȣ пetrekъndȣ-l la robotȣrĭ, desgȣstat шi deskȣrageatȣ de greȣtъцĭ чe i se grъmъdea пe kaпȣ, el îшĭ gъsia feriчirea de a fi beatȣ, de a nȣ maĭ simцi nimikȣ пe lȣmea asta, шi пentrȣ kare se trъsese dintre o пarte a цereĭ ka sъ vie la alta, ȣnde gъsi шi maĭ

гъѹ. — Din че în че mergъndѹ-ĭ din гъѹ în maĭ гъѹ, desolarea bietѹlѹĭ џеranѹ ajѹnsese la kѹlme. I se întъmplъ o mare nenorочire: перdѹ пе чеl maĭ iѹbit bъiatѹ kare îl avѹsese...

Плъnse sъrakѹl Ion, se bочi, îшĭ гѹпse пъгѹl din kaпѹ шi 'шĭ sfъшie vestmintele de пе el, пentrѹ kъ kопilaшѹl sъѹ era mortѹ întins пе skîndѹгъ în шika sa kъsѹџъ, шĭ чеea че era maĭ tristѹ niчĭ п'avea kѹ че sъ 'l rediче, kѹ че sъ 'l dѹkъ la groaпъ!.. Nenorочirea пѹ întreabъ пе omѹ kъnd este sъ vie шi niчĭ пѹ ĭ dъ de шtire! — Апoĭ че ar пѹtea faче ѹп biet omѹ kъnd ar шi шti de sosirea eĭ?.. Ion se afla în ачеa stare de плъпs шi niчĭ ѹп sѹfletѹ de omѹ пѹ veni sъ 'l konsoale. Пе ѹгшъ el voiea sъ se împrѹшѹte, dar de la чine?.. Чine sъ 'l împrѹшѹte пе el?.. krestini lokѹitori romъnĭ апroaпe kъ п'aveaѹ niчĭ чепѹшъ în vatгъ... Nѹmaĭ jѹпъп Avrѹш огъпdarѹ are banĭ. Akѹш daka el va voi sъ 'l împrѹшѹte? . .

Avrѹш însъ пѹ 'l kѹпoшtea niчĭ de kѹш, kъчĭ în пѹџin timпѹ kѹш ziserъш, el se skimbase foarte шѹlt. Voi dar sъ 'шĭ înчerче norokѹl la jѹпъп Avrѹш шi пlekъ la el kѹ lakrimiile пе obrazѹ.

Ion se oпri la пragѹl rateшѹlѹĭ.

Tokmaĭ din întъшплare la rateшѹ veniserъ din zioa чеelaltъ kъџĭ-va jidovĭ de la Tîrgѹl-Okni, împreѹпъ kѹ огъпdarѹ de la Mъinestĭ, kѹ jѹпъп Igik de la Поiene шi kѹ jѹпъп Moiшe de la Iasĭ, kѹ Шlaimѹ fiѹl sъѹ, ѹп bъiatѹ de опt-ѹпre-zече anĭ.

- Balabѹstъ! strigъ Avrѹш, femeeĭ lѹĭ Bѹxѹr, sъ skoџĭ o kaпъ de viпѹ sъ tratъшѹ пе konfraџi nostri de пlekare.

Rȣxala fъkȣ. —

Toцĭ jidoviĭ staŭ împregiȣrŭ пe skaȣne de lemnŭ în kъrчiȣmъ.

Moiше kȣ o kъчiȣlъ de ȣn kotŭ de 'naltъ, kȣ barba roшie шi rarъ шi kȣ перчiȣniĭ lȣngĭ atîrnъnd пe lîngъ ȣrekĭ, kȣ ȣn. xalatŭ negrȣ пlin de tinъ, kȣ папȣчiĭ în пiчoare kъrпъчiцĭ, sпȣnea шi iar sпȣnea пar-kъ nȣmaĭ sfîrшia, înkъt fъkȣse sпȣme la gȣrъ, dъnd mereŭ din mъinĭ шi din kaпŭ, пlъngъndȣ-se kъtre toatъ adȣnarea kъ lȣkrȣrile nȣ merg bine, kъ nȣ e kiшliцŭ пrekȣm era maĭ 'nainte, kъ a înчeпȣtŭ toцĭ sъ se fakъ samsarĭ шi negȣstorĭ; kъ boerĭ s'aŭ fъkȣt komпliцĭ шi чiȣdaцĭ. nȣmaĭ risipeшte la banĭ dȣпъ kȣm le era obiчeiȣ, kъ ar trebȣi lȣkrȣrile kiпzȣite шi sokotite într'aчeasta; kъ ar trebȣi sъ fakъ kȣ toцi kontribȣцie, sъ se maĭ dea чe-va banĭ пe iчĭ пe kolo, sъ maĭ ȣngъ osiea, kъчĭ altminterea o sъ ajȣngъ desчendenцi faimosilor bankerĭ sъ fie de o пotrivъ kȣ Moldoveniĭ, adikъ sъraчĭ шi moflȣzĭ...

— Da, da, rъsпȣnse jȣпъn Iцik de la Пoiene, se kade sъ dъmŭ ajȣtorŭ чelor Israiliцĭ kari deskidŭ magasine шi se пȣn lîngъ bakani Greчĭ, saŭ komerчianцĭ Moldovenĭ, ka sъ ĭ dъraпene! — sъ le dea mъna sъ vînzъ marfa kȣ чiчĭ-sпre-zeчe la sȣtъ maĭ josŭ. — Kȣ kiпȣl aчesta niчĭ ȣn kreшtinŭ sъ nȣmaĭ fakъ komerчiȣ...

— Пe barba шi пe mȣsteцile mele! adъogъ Moiше, пot sъ zik kъ niчĭ odatъ Moldoveniĭ nȣ vor fi în stare sъ fakъ чe faчem noĭ Israiliцĭ.

— A! reпlikъ Xerшkȣ чel шaшiȣ, dar aпoĭ Moldoveniĭ sînt datorĭ sъ lȣkre пъmъntȣl шi sъ bea la

rakiŏ, kъчĭ la din îmпrotivъ ɤnde mergem noĭ?.. de la чine o sъ ne înavɤцimŏ?..

— Пrea bine, пrea bine, ɤrmъ Iosifŏ.

— Adevъrat! adevъrat!.. strigarъ de odatъ linitorile satelor din Moldova, fъkъnd atîta larmъ ka kɤm se чertaŏ.

Ion, aɤzind larma, nɤ kɤtezъ sъ intre пînъ se vor maĭ potoli шi sъ se îmпrъштie gloata, ka sъ rъmîe Avrɤm singɤrŏ de a 'l rɤga sъ 'l îmпrɤmɤte.

— Dar aɤziцĭ miпɤne! zise Moiшe, Mɤnteniĭ de dinkolo de Milkovŏ, aŏ fъkɤt o lege пrin kare ne esklɤde de la dreпtɤl de a цine xaпɤrĭ la drɤmɤrĭ, kъrчiɤme пe la sate, шi de a vinde чele de mъnkare în Bɤkɤrestĭ шi пretɤtindenea?..

— Vaĭ! rъsпɤnse Iцik sпeriat de aчeasta, s'ar пɤtea ɤn asemenea barbarismŏ din пartea Romъnilor?

— Eĭ ziчe kъ noĭ sîntem barbarĭ, rъsпɤnse de kolea Avrɤm.

— Eĭ bine daka e aшa kalъ sъ faчem ɤn mɤnte de galbenĭ, adъogъ Xerшkŏ ka sъ sfъrîmъm aчea lege.

— Ax! ɤnde e akɤm ɤn Mixal-Vodъ!.: Sîntem datorĭ sъ sъrɤtъm пъmîntɤl kъnd treчem пe dinaintea пorцilor Sokoli saŏ пe lîngъ пalatɤl sъŏ de la Iasĭ... kъчĭ el mɤlt пe a ajɤtat. — Atɤnчĭ era ɤn vakŏ de aɤrŏ пentrɤ Evreĭ!

— Lasъ, lasъ, adъogъ Avrɤm, avem noĭ fraцĭ шi akolo...

— Dar ɤite, kontinɤъ Iosif, jidovi din цeara Mɤnteneaskъ sînt пerdɤцĭ, eĭ se fakŏ Romъnĭ!..

— Xa! o idee! zise Moiшe, sînt шi akolo boerĭ пroпrietarĭ rɤinaцĭ, — este шi akolo de чeĭ kare 'шi' ar vinde sɤfletɤl Diavolɤlɤĭ пentrɤ banĭ!..

— Xaĭ! bravȣȣȣ! rъsпȣnse Avrȣm, sъ strъmȣtъm o пarte din kaпitalȣrile пoastre la Bȣkȣrestĭ!..

— Xeĭ! miшelȣl de Шlaim! kȣm este el mare, daka пȣ era ȣn miшelŭ шi strikat ka fii Moldovenilor, îl trimiteam пe el akolo, zise Moiшe.

— Пe fiȣl dȣmitale? пe Шlaim? întrebъ Xerшkȣ kȣ Шeilok, чe шedeaŭ maĭ la o пarte шi fȣmaŭ din пimte пiпe ȣngȣreшtĭ.

— Negreшit miшelȣ de fiȣl meŭ, шtiцĭ чe a fъkȣt?..

— Ka чe? întrebarъ bъtrîni samsarĭ.

— A voit sъ se boteze, sъ treakъ la kreшtinĭ. Mъпъnkъ ka ȣn dobitokŭ tot чe e trefŭ, ba înkъ am aȣzit kъ a mъnkat шi karne de пorkŭ...

— Kȣm aшa! kȣm aшa! esklamarъ jidovi kȣ bъrbile sbîrlite шi kȣ пerчiȣпi vîlvoiŭ, пe kare se vedea kъte ȣn fȣlgŭ de gîskъ, a voit sъ fakъ el aшa?.. Dar dȣmneata пȣ veĭ lъsa lȣkrȣrile kȣm a fъkȣt nebȣnȣl de Aшer, kъ a lъsat пe fiika sa în voea eĭ?..

— Aшa, adъogъ Moiшe, шi d'aчeea 'l am adȣs sъ 'l las la konfratele Avrȣm, sъ 'l înstreinez d'akasъ; sъ ĭ taiŭ toate mizloaчele; ȣite sъ mi 'l instrȣiцĭ, sъ mi 'l gîtȣiцĭ, sъ mi 'l kinȣiцĭ, sъ 'l пȣneцĭ la lȣkrȣ, sъ stea toatъ ziua kȣ oki la soare, sъ alerge ka ȣn argatŭ, ka sъ se пokъiaskъ de relele чe a fъkȣt.

Шlaim, ȣn ovreiaшŭ ka de oпt-sпre-zeчe anĭ, kȣ kaпȣl tȣns ridike шi nȣmaĭ skȣrĭ пe la чeafъ, kȣ пȣцinĭ пerчiȣпĭ lъsaцĭ dinaintea ȣrekilor, kȣ ȣn sпenцerŭ de flanelъ vînъtъ, kȣ o пъlъrioarъ neagrъ цȣgȣiatъ, kъrȣia îĭ jȣka oki în kaпŭ; însъ bъiatŭ sпirtorsŭ шi dievolosŭ, askȣlta din tinda kъrчiȣmeĭ цele чe zičea tatъ-sъŭ desпre dînsȣl.

— Шlaim!! strigъ Moiшe пe fiȣl sъȣ.

Шlaim intrъ шi se пȣse la o пarte stъnd kȣ okiĭ în пъшîntȣ.

— Dar el este bъiatȣ mare! ar fi omȣ sъ învîrteaskъ negȣstorie, adъogarъ jidoviĭ чe se skȣlarъ de пe skaȣne.

Moiшe adresъndȣse kъtre fiȣl sъȣ:

— Ka sъ 'ці adȣчĭ aminte de vorbele mele, ka sъ te îveці minte шi sъ askȣlцĭ, na! цine!.. пaf! пȣf! sъ askȣlцĭ de a kȣm înaite чe цĭ va ziчe Avrȣm.

Шi Шlaim пriimi doȣъ пalme пeste obrazȣ, înkъt bietȣlȣĭ jȣne îĭ skъпъrъ okiĭ rъmъind înцelenitȣ шi fъkъndȣ-i-se obrazȣ roшȣ пînъ la ȣreki.

— Sъ 'ці adȣчĭ aminte de vorbele mele ці le daȣ aчeste, zise Moiшe fiȣlȣĭ sъȣ, шi aпoĭ întorkъndȣ-ĭ sпatele kȣ чea mai mare пeпъsare, zise kamarazilor sъĭ: sъ mergȣm akȣ la Tîrgȣl-Okneĭ, sъ fim akolo пînъ de searъ, adъogъ el bъrbaцilor Israiliцĭ.

— Kiшligȣ sъ dea Dȣmnezeȣ! rъsпȣnserъ чeilalцĭ kȣ o voчe rъgȣшitъ шi tare.

— Amin! adъogъ Avrȣm чel чe lȣase ȣn toпȣ de bъrbatȣ mare, пreȣmblъndȣ-se de kolo пînъ kolo, цiind într'o mъnъ ȣn чiȣbȣчelȣ de salbъ-moale, iar чealaltъ mъnъ цiind-o la sпate.

Шlaim fiind în astъ stare rȣшinatȣ шi ȣmilitȣ, otъrî kъ îndatъ чe va пleka tatъ-sъȣ kȣ чeilalцĭ jidovĭ, sъ o шteargъ la sъnъtoasa dreпt la Bȣkȣrestĭ, saȣ la Fokшeanĭ, sъ intre la vre ȣn boerȣ sъ s'askȣndъ de tatъ-sъȣ, sъ nȣ 'l maĭ пoatъ gъsi; kȣm am ziчe kȣ alte vorbe, Шlaim lȣъ пalmele, dar шi el le koчea tȣta la toцĭ.

Înfine jidoviĭ пlekarъ пe josȣ sпre Tîrgȣl-Okni.

Moiше mergea în frsntea lor rъsfrîngъnd пslпana xalatslsĭ din dъrъtŏ, шi ardikъnd atîta пslbere kŏ папsчi lsĭ чeĭ marĭ, ka ksm ar merge o tsrmъ de oĭ пe drsmsl чel mare.

Шlaim alergъ îndatъ la vatrъ, afarъ din kъrчismъ, fъrъ sъ fie vъzst de Avrsm шi de Rsxъla, шi lsъnd o mъnъ de чensшe, eшi afarъ de o arsnkъ пe srma jidovilor kari se deпъrtaŏ vorbind tare шi rъdikъnd sп nsorŏ de kolbŏ пe srma lorŏ, — anoĭ el iarъ se 'ntsrnъ în kъrчismъ.

Atsпчĭ bietsl Ion, kare aшteптase afarъ, gъsi timпŏ de intrъ, ks faцa mъiatъ în lakrime ; — dъnd ks okiĭ de jsnele Шlaim întrebъ : Kokonsl пs e?

— Kare kokonŏ? întrebъ Шlaim.

— Kokons orъndars d'aiчĭ de la kъrчismъ, rъsпsпse nenorочitsl Ion.

— Jsпъпs Avrsm? adъogъ Шlaim.

— Da, zise Ion.

Jsnele Шlaim, kъt fssese de ssпъratŏ, пs se пsts oпri d'a пs bsfni de rîsŏ, шi eшi sъ keme пe Avrsm.

Avrsm tokmaĭ era afarъ sъ întrebe пe balabssta lsĭ Bsxsr kъnd vine bъrbats-sъŏ sъ 'l trimitъ la Tîrgs-Okni ks gîшte sъ le taie rabinsl.

Rsxala arъtъ пe Шlaim.

— Bine ziчĭ, adъogъ Avrsm, шi se întsrnъ în kъrчismъ. — Akolo gъsi пe Ion :

— Чe vreĭ? întrebъ Avrsm ks sп obrazŏ seriosŏ.

— Jsпъпe! zise Ion smilitŏ.

— Чe vreĭ moĭ? . . adъogъ orъndarsl.

— Jsпъпe, am venit sъ цĭ faчĭ пomaпъ! . .

— Пomanъ! întrebъ Avrsm întъrîtat ka шi ksm i ar fi lsat чine-va lъdiца ks bani, dste la Draks пentrs пomanъ!..

— Ns, jsпъne, ns te sпъra, kontinsъ Ion, шiiĭ kъ am шi eŭ пiшte boiшorĭ, am kъte o gîskslițъ, vre sn пsiŭ de gъinъ.

— Sъ'цĭ daŭ rakiŭ vreĭ?..

— Ns jsпъne! ns kokonsle! rъsпsпse Ion înksrkat, voind a atinge inima saŭ a ambiцiona пe jsпъn orъndarsl, шi a msrit bъiatsl!.. Шi el începs a пlъnge kъnd zise aчestea.

— Че 'mĭ пasъ mie daka a msrit bъiats al tъŭ!..

— Sъ mъ împrsmsцĭ jsпъnele ks sn irmilikŭ ka sъ'l skoц din kasъ, kъ n'am, пъkatele mele, niчĭ o leskaie! Ш'aпoĭ de kъ шi eŭ am пiшte vitiшoare!.. цi'l voiŭ пlъti omeneшte!..

Asзind vorbele aчeste, Avrsm tresъri oare ksm, îшĭ adsse aminte de el; — îl reksпoskъ.

— Ts eшtĭ Ion ala?.. întrebъ Avrsm ks пiшte okĭ marĭ.

— Da, jsпъnele, пenorочitsl de mine!..

Ion ks aчeastъ okasie venise în laцsl saŭ în ghiara antagonistslsĭ sъŭ. — Dar întokmaĭ пentrs kъ îшĭ adsse aminte kъ îĭ datora o rъsпlъtire de kondsita lsĭ de la Metoks-lsĭ Balan, otъrî sъ'l împrsmste.

— Îmĭ daĭ kezaшĭ? îl întrebъ Avrsm.

— Dar ksm Dsmnezeŭ! sъ te gîndeшtĭ kъ o sъ mъ bsksr eŭ la dsmneata пentrs atîta lskrs!

— Bine, bine balde Ivane!... пentrs kit sorokŭ?

— Ia o sъ mъ dsk în zilele astea, dsпъ че voiŭ

îngropa konilsl, la oraшŏ ks niшte varŏ, шi 'ndatъ îŋĭ voiŏ adsчe înapoĭ, nsmaĭ aшa mъ rog matale sъ ſaчĭ bsnъtatea asta!..

— Bine bslde Ivane, sъ ŋĭ daŏ sn irmilikĭ sъ mĭ daĭ doĭ!..

Ц̦ereansl se skъrninъ în kanŏ aszind ka sъ dea doĭ irmiliчĭ dentrs snsl. — Ns e kam mslt, jsnъnele?..

— Ns sînt banĭ, balde Ivane! ns mĭ dъ mъna alt-fel... Mergĭ la altsl daka vreĭ!..

Bietslsĭ Ion îĭ ardea inima шi par' kъ 'l înghiŋia пъmъntsl de ssпъrare kъnd se gîndea kъ fisl sъŏ este mortŏ a kasъ шi n'are ks чe sъ 'l îngroane.

— Fie jsnъnele...

Avrsm skoase o nsngъ de nele din sînŏ, în kare avea maĭ mslte felsrĭ de monetъ, skoase sn ikosarŏ пe kare îl alese шi vъzъnd kъ e argintŏ ksrat, îl nsse îndъrъtŏ în nsngъ, пe kare o legъ la gsrъ ks o ksrea шi o bъgъ în nozsnarŏ.

Ion vъzs aчeasta шi sssninъ.

Orъndarsl kъmъtarŏ adъogъ: sъ 'mĭ daĭ doĭ irmilikĭ nentrs sorokŏ de o sъпtъmъnъ...

Ion simŋind ksŋitsl la osŏ zise: — Bine dragъ jsnъnele!

Avrsm deskise чekmegeaoa шi kъstъ sn ikosarŏ kare semъna ka o пotkoavъ de kalŏ, arsŏ, toчitŏ шi bortitŏ în dosъ loksrĭ.

— Ц̦ine, dar sъ adsчĭ doĭ irmilikĭ neste natrs zile sorokŏ! Шi tot de odatъ deskise sn terfelogŏ în kare skriea.

Ion lsъ în mъinĭ irmiliksl, se sitъ la el шi 'l bъgъ în nsngъ sssninъnd.

El îші maĭ adѕse aminte kъ і maĭ trebѕesk чinчĭ шease lѕminъrele de чearъ шi пѕџinъ tъmĭie.

— Jѕпъпe, zise el jidovѕlѕĭ чel чe înkъ skriea, maĭ fъ bine kѕ kъte-va lѕmъпъrele de чearъ шi kѕ пѕџinъ tъmĭie.

— Sъ'џĭ daŭ lѕminarъ шi temѕie, iarъ doĭ irmiliki daka vreĭ? — doĭ irmiliki шi kѕ doĭ irmiliki sînt паtrѕ irmiliki... аѕzĭ, am skris la katastifŭ kъ îmĭ eшtĭ dator паtrѕ irmiliki. — Пeste паtrѕ zile sъ плъteшtĭ паtrѕ irmiliki, adikъ doĭ шi kѕ doĭ irmiliki; daka va treчe maĭ mѕlt de o sъпtъmъпъ atѕпчĭ sa плateшtĭ de doa orĭ atît!..

Dѕпъ чe Ion lѕъ ikosarѕl шi lѕminъrile, пlekъ mѕlџъmind jidovѕlѕĭ de bѕпъtate. Nѕ se depъrtъ ka zeчe paшĭ шi аѕzi kъ'l strigъ înапоĭ.— El se întѕrпъ.

— Чe поfteшtĭ jѕпъпele?

— Îmĭ eшtĭ datorŭ doĭ шi doĭ irmiliki, vezĭ este prea mѕltŭ, balde Ivane! пѕ mi aĭ dat kezaшĭ?

— Da, jѕпъпele, tot satѕl mъ kѕпoaшte, am шi eŭ чe-va vitiшoare, îџĭ voiŭ плъti чinstit.

— Nѕ, balde Ivane, este prea mѕlt паtrѕ irmiliki! zise jidovѕl kъшъtarŭ.

— Nѕ te teme jѕпъпele kъ voiŭ плъti.

— Шtiĭ чe, balde Ivane, maĭ bine sъ плateшtĭ akѕ ѕп irmilikĭ sъ rъшîĭ пѕmaĭ treĭ datorŭ, destѕl e sъ rъшîĭ treĭ irmiliki datorŭ!..

Bietѕl Ion, ameџit de atîta vorbъ шi kѕ grijea la kopilѕl sъŭ чel mortŭ akasъ, skoase irmilikѕ шi'l dete înапоĭ jidovѕlѕĭ, fъrъ a шti чe faчe, шi пlekъ înainte.

El fъkѕ toatъ orъпdѕiala dѕпъ datine sъ'шĭ în-

*

morminteze konilamsl; dsse пsgin grîs la moarъ пentrs ka sъ fakъ kolaчї, ferse de kolivъ, tъie o oaie ka sъ îmпargъ de пomanъ, kemъ пe пresîs sъ чiteaskъ mortslsї, ші чionli singsrs din skîndsrї de brads sikriamsl. Toate aчestea le fъks el singsrs împreanъ ks femeea lsї kare nsmaї înчeta de a пlъnge ші'a se boчi, kъntъnd kъnd пlъngea dsпъ ksm era obiчeisl Romanilor antiчї...

Kъnd sъ rediчe пe morts, Ion 'ш' adsse aminte kъ didese jidovslsї înaпoї irmiliksl чe 'l lsase, ші ns avea ks чe sъ пlъteaskъ пresîslsї. Alergъ într'-sn ssflet пînъ la ratems.

— Jsпъnele dar чe îmї fъksшї? zise el jidovslsї, fъ bine de 'mї dъ irmilikѕ kъ mi 'l aї lsat ші n'am ks чe пlъti пresîslsї ші daskъlslsї, fъ bsnъtate аша sъ trъeшtї!..

— Vreї sn irmilikї? întrebъ Avrsm пe nenoroчitsl Ion, sъ 'mї daї iarъ doї!..

Ші dsпъ чe skoase de ssb чekmegea katastixsl de skrise iar doї irmiliчї la пartita lsї Ion, trase kstiea ші i dete sn irmiliks. — Aksm eшtї dator чinчї irmilikї, balde Ivane, întîї treї ші aksm doї...

Ion în starea în kare se gъsia ssпъrat ka vaї de el, ns'ї maї ardea sъ stea sъ fakъ sokotealъ, ba niчї n'aszise чe sпsnea jidovsl, lsъ iste irmiliks fъrъ a ziчe o vorbъ ші n'aчi îї fsse drsms, — alergъ într'sn ssflets пentrs kъ'l aшtenta akasъ o mslgime de oamenї ks mortsl.

Шlaim vъzsse ks okiї toatъ istoriea împrsmstъriї чe Avrsm fъksse lsї Ion. Avrsm îї zise: vezї negsstorie? аша sъ te înveџї sъ fiї negsstors!.. d'aчeea te a adss la mine snkis Moiшe! — Sъ te gъ-

temtĭ aksm sъ mergĭ ks gîmte mi ks gъinĭ sъ le taie xaxamsl. Ține sn sorokovețĕ sъ nlъtemtĭ kъte чinчĭ narale de fie чe nasъre, — maĭ sîntem datorĭ din sъntъmъna treksтъ, sъ lamĭ tot sfanțixs akolo. Xaĭ! nleakъ! mi vezĭ deskide okiĭ sъ te învețĭ sъ fiĭ negsstorĕ!.. zise ks sn tonĕ imneratifĕ Avrsm jsnelsĭ jidovĕ. Шlaim fs înkъrkat ks gîmte mi ks tot felsl de nasъrĭ lsate de la sъtenĭ ne rakiĕ, mi norni ks ele la drsmĕ, lsъnd mi sn kodrs de nъine ks elĕ.

La oare kare distanțъ este rъdikatъ o krsчe de neatrъ în mizloksl kъmniei. Se ziчe kъ aчeastъ krsчe e redikatъ în memoriea snsĭ kъnitan rssĕ чe msri în bъtaie ks Bem. Bem ks dosъ batalioane de infanterie romъnĭ de la Oradia-Mare, ks vre o dosъ komnaniĭ de Sъksĭ, ks treĭ eskadroane de kavalerie Virtemberg xssarĭ, (între kare o mare narte sînt Romъnĭ de la Mara-Msrъmĭ mi din komitats Sats-Mare) mi ks o baterie de artilerie avs asdaчea de a ataka ne Rsmĭ la Grozemtĭ mi avs ks dъnmi o bъtъlie generalъ la Filinemtĭ, anroane de Onemtĭ. Avrsm snsnea kъ Bem a fost bъtst mi trsnele sale fsrъ sfъrîmate de strilikiri Msskalĭ; (Avrsm avssese soartea sъ însoțiaskъ armata rssъ ks markitъnie de vînzare mi fssese lsat nrins îmnresnъ ks Moime mi ks sn oare kare Rozental din Bsksremtĭ, de Sngsrĭ, mi fsrъ dsmĭ nînъ la xotarele Sngarii,) dar ks toate astea loksitoriĭ de la Onemtĭ snsn din kontra kъ Rsmiĭ fsserъ bъtsțĭ mi natrs bskъțĭ de artilerie чe le avssese la Onemtĭ, fsrъ demontate de faimossl generalĕ, înkъt fsrъ nevoițĭ a le lega ks fringhiĭ mi abea nstsrъ sъ le tîraskъ...

Înfine ачеа krȣче fȣ пlъntatъ în memoriea ȣnȣĭ kъпitan kъzȣt în lȣптъ...

Шlaim, sosind dinaintea ачелȣĭ monȣmentȣ, se пȣse josȣ sъ se reпaȣse. Dȣпъ че stъtȣ kъt va, îĭ veni o idee: — Kъnd aшĭ tъia eȣ gъinile шi gîштele astea шi aшĭ пȣne пaralele în пȣngъ?.. O! minȣnatъ idee! zise în sine Шlaim. Шi el se dete la ȣnatele monȣmentȣlȣĭ, dȣпъ че se ȣitъ bine într'o пarte шi 'n alta, ka sъ vadъ daka vine чine-va, skoase o kȣsturъ de kȣцitȣ че o avea în пozȣnar шi înчeпȣ a kresta bietele пasъrĭ la чeafъ. Voiȣ ziче kъ am fost la xaxam kȣ ele!.. kȣgetъ în sine jȣnele ovreiaшȣ. Din întъmпlare Bȣxȣr, viind desпre Okne шi abъtъndȣse пe la ȣn satȣ ȣnde era orъndarȣ ȣn neпotȣ al sъȣ, tokmaĭ skotea kaпȣl dintr'o rovinъ ka sъ iasъ la drȣmȣ. Ajȣngъnd în dreпtȣl krȣчeĭ de пeatrъ dete de Шlaim че era kȣ kȣцitȣl în mъinĭ пlin de sъnge шi bietele пasъrĭ înkъ bъtъndȣse.

Шlaim se fъkȣ galbenȣ la faцъ. — O sfeklise de tot bietȣl Шlaim, пentrȣ kъ Bȣxȣr era tovarъшȣ lȣĭ Avrȣm.

— Че faчĭ tȣ akolo? îl întrebъ Bȣxȣr.

— Ȣite... mъ trimise jȣпъn Avrȣm sъ taiȣ gîштele astea la xaxam...

— Aшa! zise Bȣxȣr kȣ niштe okĭ marĭ, kare vъzъnd nelegiȣirea sъvîrшitъ de jȣnele ovreiaшȣ, îĭ veni sъ 'ĭ smȣlgъ toцĭ пerчiȣnii din kaпȣ, însъ tъkȣ пînъ îl va adȣче înaпoĭ la ratoшȣ. — Bine dar, sъ mergĭ îndъrъtȣ... aidem înaпoĭ!..

Шlaim, kam kȣ inima în doĭ пerĭ, lȣъ gîштele шi gъinile че înkъ nȣ mȣriserъ, пe ȣпate, шi пlekъ înainte. Bȣxȣr venia пe ȣrma lȣĭ.

Kѣnd sosirѣ la rateшȣ, Bȣxȣr înчeпȣ sѣ 'шї sfîшie vestmintele de пe el sпȣind grozava nelegiȣire чe fѣkȣse Шlaim. Avrȣm sѣri sѣ ia пe Шlaim în пalme, akoпerindȣl de injȣriї. Шlaim se lȣпta kȣ A-vrȣm kѣt пȣtea sѣ se aпere. Bȣxȣr шi balabȣsta Rȣxѣla lȣarѣ kѣte ȣn lemnȣ; dar el fiind maї tare se aпѣra în kontra tȣtȣlorȣ.

Avrȣm dȣпѣ чe vѣzȣ kѣ nȣ merge treaba kȣm sokotise, începȣ sѣ 'l jȣdeчe fiind kѣ nȣ пȣtȣ sѣ 'l batѣ.

— Чe aї fѣkȣt miшelȣle? чe aї fѣkȣt nelegiȣitȣle?.. zise Avrȣm nelegiȣitȣlȣї Шlaim.

— Am fost!.. am!., la xazam... gîшtele!..

Шlaim fiind kѣ n'avȣ înkѣtrѣȣ, kѣ o feшtelise de tot, kѣȣtѣ sѣ sпȣe adevѣrȣl, — dar o înkȣrkѣ пînѣ чe îї veni în minte kȣm sѣ kîrneaskѣ minчiȣna: — пasѣrilor le a venit ȣn rѣȣ ka din seninȣ, zise el, шi eȣ m'am temȣt sѣ nȣ moarѣ... era пrea strîns legate de пічoare!..

— Sпȣrkatȣle! aї fѣkȣt o nelegiȣire sѣ le taї tȣ!.. Aї voit sѣ ne sпȣrчї пe noї пe toцї?.. nȣ цi a fost frikѣ de okiȣl чelȣї Пrea-Înaltȣ...

— Ba nȣ, zise Шlaim skѣrпinѣndȣse în kaпȣ, — Le am tѣiat sѣ fie de vînzare пentrȣ kreшtini kare mѣnѣnkѣ...

— A! miшelȣle! a! blastamatȣle! adѣogѣ Avrȣm kȣ Bȣxȣr шi kȣ Rȣxala, arȣnkѣndȣ пe dînsȣl o пloaie de injȣriї.

Din întѣmпlare Moiшe шi toatѣ чeata ovreiaskѣ se întorчea de la satȣl din josȣl rateшȣlȣї, nȣ deпarte de akolo, шi venia sѣ dea lȣї Avrȣm o nȣoѣ idee de negoцȣ чe le venise în kaпȣ, sѣ meargѣ vre' ȣnȣl

din eĭ la Bѕkѕreшtĭ sъ închirieze o kasъ ѕnde-va ka sъ ции întrînsa marfъ шi sъ meargъ din kasъ în kasъ, шi maĭ aleѕ la familiile Moldovenilor strъmѕtaцĭ akolo, sъ le пrokѕre tot felѕl de mъrfѕrĭ de konsѕmaцie, kѕ пreцѕl maĭ josѕ de kъt kѕm se gъseшte la bъkanĭ saѕ la пrekѕпeцi romъnĭ, шi kѕ kiпѕl aчesta vor brava însѕшĭ legea чe îĭ oпreшte... Iцik zichea iarъ kъ ѕn konfrate al sъѕ îĭ skrise kѕ telegrafѕl de la Bѕkѕreшtĭ kъ este ѕn postѕ la mѕnichiпalitate, kare n'ar trebѕi sъ le skaпe шi kъ va merge el sъ 'l пrii-measkъ, adikъ d'a omorî kъini kѕ xaпѕrĭ пriп ka-пitalъ, шi ѕnde nѕ va fi mizlok sъ skoaцъ kъini a-farъ din kѕrцĭ, sъ se ѕrche пe пorцĭ шi пeste zaпla-zѕrĭ ka sъ arѕпche xaпѕrile otrъvite...

Eĭ intrъnd kѕ toцĭ în rateшĭ tokmaĭ deterъ de Avrѕm kъnd jѕdeka пe Шlaim. Tъbъrîrъ kѕ toцi пe bietѕl jѕne, îl пѕserъ la пъmîntѕ: Iцik de la По-iene îl цinea de пichoare, Avrѕm de kaпѕ шi Moiшe îĭ kъra пe nemilostivite kѕ ѕn chiomagѕ, înkъt bietѕl jѕne sbera din toatъ пѕterea шi se svîrkolea ka ѕn шcarпe sѕb mъinile lorѕ.. Dѕпъ чe bietѕl jѕne fѕ bine bъtѕt, abia skъпъnd de la tortѕrъ, o rѕпse d'a fѕga kѕ kaпѕl golѕ шi ka vai de el. Bѕxѕr se reпezi sъ 'l пrindъ sъ 'l adѕkъ iarъшĭ dinaintea tribѕnalѕlѕĭ Iѕdeѕ, dar Шlaim al nostrѕ, iѕte de пichorѕ ka o kъ-пrioarъ, sъ te цiĭ bъiete! nichĭ kѕ kъini nѕ 'l ar maĭ fi ajѕns... Fiind kъ el n'avѕsese rъvaшѕ de drѕmѕ ka sъ poatъ merge la Bѕkѕreшtĭ, kѕm îĭ era în kѕgetѕ, шi fiind kъ koreligionari sѕĭ îl maltratase, kъѕta sъ gъsiaskъ vre ѕn sпrijinѕ пe lîngъ bѕniĭ romъnĭ. — El se dirigiъ sпre taktѕl sѕbпrefektѕreĭ lokale.

Ion, dѕпъ doѕъ zile, merse la tîrgѕ Bakъѕ de

vîndѕse o kъrѕцъ kѕ varѕ че 'l avѕsese пregъtit, шi îndatъ че se întѕrnъ a kasъ veni la jѕпъп Avrѕm ѕъ 'шї пlъteaskъ datoriea.

— Bine te am gъsit jѕпъnele! veniiѕ ѕъ цї пlъteskѕ banii kѕ kare m'aї îmпrѕmѕtat.

— Bine aї venit balde Ivane! че? aї banї akѕm?.. .

— Пoftim, jѕпъne, ѕn irmilikѕ kare mi 'l aї dat kъnd am îngroпat koпilѕl, akѕm sъ mї ѕпѕї kъte парale este tъmîia шi lѕminъrile, o fi vre ѕn шfertѕ saѕ o jѕmъtate irmilikѕ?..

Avrѕm lѕъ ikosarѕl din mъna lѕї Ion шi 'l пѕse în kѕtiea чekmegeli, пe ѕrmъ zise: aї fost dator чinчї irmilikї; aї пlъtit ѕпѕl, rъmîne sa пlъteшtї înkъ пatrѕ irmilikї, ѕite sînt skrise la katastifѕ...

— Че ziчї jѕпъne? adъogъ цeranѕl ѕimitѕ, de ѕnde mi aї dat dѕmneata mie чinчї irmiliчї?.. fereaskъ Dѕmnezeѕ jѕпъnele! adѕцї aminte jѕпъnele kъ mi aї dat пѕmaї ѕn irmilikѕ, шi aпoї maї este tъmîia шi oпt lѕmъпъrele de чearъ, de чelea kare sînt atîrnate kolo ѕѕѕѕ...

— Nѕ se пoate katastifѕ este dovadъ kъ eшtї datorѕ чinчї irmilikї, ѕite este skris!..

— Ziчї dѕmneata zъѕ kъ mi aї dat mie aчeї banї? Iaka sînt treї zile kъnd am venit la dѕmneata шi 'mї dedeшї ѕn irmilikѕ, tot satѕl шtie, kѕm Dѕmnezeѕ se fъkѕrъ чinчї, orї пatrѕ?.. Na, iaka îцї maї daѕ o jѕmъtate пentrѕ tъmîie шi пentrѕ lѕminъrele.

— Lasъ ѕѕkmanѕ din sпate, balde Ivane, daka nѕ пlateшtї пatrѕ irmilikї.

— Jѕпъne este пъkatѕ de Dѕmnezeѕ! kъt mi aї dat шi eѕ îцї înaпoiaiѕ... Vezї bine kъ mi sa întъm-

плat ші mie o nenoroчire, fiĭ ші дsmneata maĭ kreшtinš!.. џine ші пentrs tъшîie o jsшъtate irmilikš, na!.. ші Дsmnezeš sъ 'џĭ dea bine ші sъnъtate! Ion пsse пe tarabъ o jsшъtate ikosarš. Aksm rъmîĭ sъпъtosš!

— Balde Ivane! пsmъrъ aiчĭ пatrs irmilikĭ orĭ lasъ ssmansl din sпinare zalogš.

Ion se џins sъ пs fakъ gîlчiavъ, dar vъzъnd kъ jidovsl kъmъtarš întinse mъna sъ i ia ssmansl din sпinare, se înfsrie.

— Lasъ jsпъne sskmans kъ џi am плъtitš чinstitš!

— Ns, trebse sъ плateшtĭ пatrs irmilikĭ, moĭ!.. srmъ jidovsl пsind mъna пe sпinarea Romъnslsĭ.

— Ns пsne mъna пe mine jsпъne, kъ mъ daĭ de пrimejdie!

— Плateшte bani, moĭ!.. strigъ înkъ odatъ Avrsm aurins.

— Џi am плъtit!.. Ns џi am плъtit чinstitit?.. zise Ion maĭ liniшtit.

Avrsm smslse пe jsmъtate ssmans din sпinarea Romъnslsĭ.

Ion пerzъnd orĭ чe rъbdare:

— Jidove! te taiš ks toпorsl de veĭ îndrъsni maĭ mslt!

— Moĭ ts eшtĭ talxars!..

— Џi am плъtit чinstit, чe maĭ vreĭ ks mine?..

— Eš iaš ssmans tъš, desbrakъ ksrînd ssmans!..

— Liпitorĭ afsrisite!.. zise Ion fsriosš, jidovĭ rъĭ fъrъ de ssflet! ssџeџĭ sъngele kreшtinslsĭ ші 'l bъgaџĭ în пъkate! te taiš aks ks toпors daka veĭ

пѕне мъна пе mine!.. Ші Іон skoase ѕн топорашѕ че 'l пѕrta пе sѕb kojokѕ înfintѕ la чingъtoare, ші voi sъ iasъ afarъ din kъrчiѕmъ.

— Talxarѕle! desbrakъ sѕmanѕ daka нѕ плаtешtї пatrѕ irmilikї!..

Kъmъtarѕl se fъkѕ kъ нѕ vede jѕmътatea de ikosarѕ че Іон i o пѕsese пе tarabъ.

— Тѕ ештї talxarѕ, moї! aї voit sa omorї пе mine la drѕmѕ, viї akѕm ші la dѕgheana meѕ!.. ші reпetъnd kъte-va blasfeme че Іон нѕ le înџelegea, se reпezi asѕпra lѕї.

Іон îї dete ѕн brînчї de merse d'a rostokolѕ пînъ în fѕndѕl kъrчiѕmeї, ѕnde se опri de ѕн polobokѕ kѕ rakiѕ.

— Ghevalt! strigъ Avrѕm ші Bѕxѕr kѕ balabѕsta ші kѕ vre o doї jidovї че alergaserъ sъ пѕe мъна пе Іон. Іон fѕ silit sъ se апere, ші din întъмпlare îї kъzѕse sѕmanѕ din sпate пе kare îl înxъџъ Bѕxѕr ші se dѕse kѕ el în kъrчiѕmъ. Dar Romънѕl în desпeraџie, ka ѕн омѕ че ar fi tîrîtѕ de valѕrile ѕпеї апе fѕrioase, saѕ ka ачel че se xotъrаште sъ intre într'o kasъ kare arde sъ skoaџъ vre ѕн копilѕ, el se reпezi în mizlokѕl jidovilor, ші еші апої dintre еї kѕ sѕmanѕ în мънъ, плin de sънџе ші sgîriat пе obrazѕ, kѕ kare апої se deпъrtъ sпre kasъ.— El sпѕse tѕtѕlor sъtenilor întъмпlarea kѕ orъndarѕl...

Avrѕm sѕпъratѕ, fѕriosѕ, îшї пѕse чiobotele de grab ші'шї lѕъ kъчiѕla de blanъ пе kапѕ ші zise lѕї Bѕxѕr sъ пѕе шаоа пе ѕн kalѕ че 'l avea în grajdiѕ de пrinasѕ, sъ se dѕkъ kѕ katastixѕl la sѕпrefektѕrъ, ші мъkar de ar keltѕi orї kъt akolo, sъ înveџe minte пе asemeпеа џераnї мішеї. — El avea oare kare

taktŭ în asemenea împregiurărĭ, kăuta maĭ întîiŭ să dea okiĭ ku subprefektorul în parte, adikă de a vorbi çe-va ku el singurŭ între patru okĭ...

El mergănd la subprefektură găsi pe Şlaim stănd afară. Avrum kum îl văzu îl akoperi de înjurăturĭ şi intră repede în kançelarie să găsiaskă pe subprefektorŭ, să'l informeze răŭ de Şlaim, să'l închidă, să'l pedepsiaskă ka pe un mişelŭ.

Avrum însă rămase înlemnit pe pragul kançelarii subprefekturei fiind kă lipsia subprefektorul.

— Çe vreĭ jupăne? întrebă ajutorul de subprefektŭ: un jupe kare skriea la o masă, intră înlăuntru!

Avrum înaintă ku o faţă kurtenitoare, ku kăçiula de blană în măinĭ şi ku katastixul.

— Çe e jupăne? çe aĭ?

— Am datoriĭ să skoţŭ,— un talxarŭ de ţaran mi este datorŭ patru irmilikĭ şi tagadueşte!

— Este ku bună seamă datorŭ, jupăne? aĭ înskrisŭ?

— Uite este la mine katastifŭ kare dovedeşte, este skris akolo!..

— Bine, jupăne, unde îţĭ este xărtiea? să daĭ xărtie, zise ajutorul subprefektuluĭ.

— Domnu subprefektor, mă rog, nu este akasă?..

— Nu, jupăne, se află dus pînă la Bakăŭ, dar nu façe nimikŭ să daĭ dumneata xărtie şi să kemăm pe datornikŭ aiçĭ...

Avrum rădikănd okiĭ şi uităndu-se în fisionomiea amploiatuluĭ maĭ bine, simţi prin vinele sale furnikănd nişte fiorĭ reçĭ; i se păru kă okiĭ 'l înşeală, kă nu vede bine. El reknoasku în fisionomiea açestuĭ am-

пloiatŏ пe antagonistъ lъĭ de la Поiene, — пe Teraпoпt.

Însъ învețŏ, învețŏ lъъ sъflet jъпъп oiъndarŏ, пentrъ kъ amпloiatъl nъ'шĭ skimbъ de lokŏ aerъl шi nъ arъtъ kъ'l ar kъпoaшte: — O sъ aveцĭ bъпъtate sъ trimiteцĭ îndatъ ka sъ'l adъkъ?

— Fъ петiцiea, jъпъne, lasъ-o aiчĭ шi vino mъine de dimineaцъ.

Ȣп logofeцelŏ kare de kъte orĭ treчea пe la rateшъl lъĭ Avrъm era tratat kъ kъte ъп paxarŏ de rakiŏ îĭ skrise îndatъ петiцiъпea în kare ziчea kъ Ion пlъiaшъl îĭ tъgъdъeшte banĭ чe i e datorŏ, kъ i a violat domiчiliъl sъrind kъ ъп toпorŏ sъ ъчidъ пe maĭ mъlцĭ negъцъtorĭ de la rateшŏ etc, kare петiцie o шi dete ajъtorъlъĭ de sъbпrefektŏ.

— Sъ viĭ mъine, jъпъne, kъ veĭ gъsi пe цeranŏ aiчĭ.

— Mъ rog matale, adъogъ Avrъm, aчela e ъп talxarŏ kare a пeчinstit пo mine, sъ dam la el biчe, mъ rog, sъ batem пe el kъ a пeчinstit пo mine, пo negъstorŏ!..

— Lъsъ, jъпъne, пъ пe învъцa dъmneata чe sъ faчem...

Avrъm xotъrî sъ пъ lase sъ î skaпe niчĭ чea maĭ mikъ okazie.

A doa zi Ion fъ konfrъntat kъ kъrчъmarъl sъŏ la sъbпrefektъrъ, dar Avrъm se înчerkъ a intra maĭ 'naiпte la Teraпoпt ka sъ vorbeaskъ чe-va, dъпъ obiчeiŏ, între патrъ okĭ, însъ пъ пrea eшi mъlцъmitŏ...

Teraпoпt era ъп jъпe stъdiosŏ, чe пъ пrea avъsese deпrinderea aчelъĭ obiчeiŏ a se mitъi de jidovĭ, пe kare esпerienцa îl korigease de mъlte defekte. El

ginea prea mult la opinie, ші voia în postul său a fi un omŭ drептŭ ші imparțialŭ, să nu asupreaskă pe nimenĭ ш'a se konforma întru tot legilor. — Nu voea ka lumea să'і împute vre odată despre o greшealъ че a făkut-o, ka јune, kănd răpise pe fata unuĭ Israilit, kъ de aчeea el îĭ urашte ші пъrtineште pe Romănĭ; el ar fi dat dreптate ші kiar inemiчilor luĭ daka o avea.

Dar el însъ era kam fisionomistŭ; înțelegea după okĭ, după vorbe, după manierĭ pe kulpabilŭ ші pe omul drептŭ...

Terapont întrebъ pe Ion плъiaшu чel че venise ші sta ku kапul golŭ dinaintea sa, după че îĭ чitise reklamațiea datъ de Avrum:

— Spune, eшtĭ datorŭ aчeştĭ banĭ, ші apoĭ aĭ mers akolo să uчizĭ oamenĭ, să faчĭ rele?

— Da, da am marturĭ pentru aчeasta! răspunse Avrum pripit ші aprins ka tot чela че akuză pe un altul.

— Nu te întreb pe dumneata, јupăne, lasă'l pe Ion să răspundъ, zise amploiatul ku un aerŭ seriosŭ ші întorkăndu-se kătre săteanŭ.

— Aĭ primit de la dumnealuĭ baniĭ че reklamъ? eшtĭ datorŭ?..

— Fereaskъ Dumnezeŭ kokonaшule! să n'apuk să mă miшk din lokŭ daka sînt datorŭ eŭ o para la dumnealuĭ.

— Este skris la katastifŭ, mъ rog!.. adъogъ Avrum, arătănd terfelogul че îl ținea în mănă.

— Kokonaшule, aшa să 'țĭ fakъ Dumnezeŭ parte de viațъ ші de feriчire! askultъ: am îngropat un kopil al meŭ, sînt чinчĭ zile astъ-zĭ, ші m'am

fost rȣgat de dȣmnealȣĭ jȣпън negȣstorȣ de kolea, sъ fakъ пomaпъ kъ n'aveam kȣ чe sъ пlъtesk пreȣtȣlȣĭ шi daskъlȣlȣĭ; sъ mъ îmпrȣmȣte kȣ ȣn irmilikȣ̆, пe kare il am dat erĭ înaпoĭ; шi am maĭ lȣat de la dȣmnealȣĭ, ȣite, oпt lȣminъrele de чeаръ din dȣgheanъ шi пȣginъ tъmîie, чe mi le пȣsese шi пe чestea o jȣmъtate irmilikȣ̆, kare i-am пlъtit tot erĭ. — Nȣ шtiȣ̆ fereaskъ Dȣmnezeȣ̆ maĭ mȣlt la sȣfletȣl meȣ̆!.. Ȣite am îngroпat koпilaшȣl, sînt kreшtinȣ̆, sъ n'am пarte de lȣmina okilor, sъ n'aпȣk sъ mъ miшk d'aiчĭ daka nȣ sпȣiȣ̆ adevърȣl!..

Ion arъta în nevinovъцie шi kȣ tot fokȣl ȣnȣĭ omȣ̆ kȣ konsчiinцъ, aчeea чe se întъmпlase.

— Nȣmaĭ ȣn irmilikȣ̆ aĭ lȣat, omȣle? întrebъ ajȣtorȣl sȣпrefektorȣlȣĭ, ш'aпoĭ чe, s'a maĭ aȣzit vre odatъ oпt lȣminъrele de чeаръ шi пȣginъ tъmîie, o jȣmъtate irmilikȣ̆?..

Avrȣm чel чe пînъ aчi îшĭ fъkȣse idee sъ vînzъ пentrȣ datorie oĭ, boĭ чe va gъsi la Ion, întinse iаръ amпloiatȣlȣĭ katastixȣ sъȣ̆, afirmъnd în gȣra mare чele чe reklama.

— Lasъ jȣпъne sъ ръsпȣndъ Ion шi aпoĭ sъ sпȣĭ dȣmneata. — Aĭ martȣrĭ kreшtine? poцĭ sъ dovedeшtĭ?.

— Ma rog este negȣstorie asta! eȣ̆ пlъteskȣ̆ arendъ la rateшi, am dat bani la el!,. adъogъ Avrȣm kam nemȣlцъmit de kipȣl kȣm пroчedase ajȣtorȣl sȣпrefektorȣlȣĭ. — Maĭ bine s'ar fi înцeles kȣ însȣшĭ sȣпrefektȣl daka era akasъ.

— Este martȣr kiar omȣ̆ de legea dȣmnealor, kare a fost de faцъ kъnd îmĭ dete ȣn irmilikȣ̆ шi tъmîia kȣ lȣminъrelele kare i le am пlъtit.

Avrsm îmî adsse aminte kъ vъzsse пe Шlaim afarъ шi kъ în adevъrš el a fost faцъ kъnd împrъmstase пe sъteansl. — Se temš dar ka пs ksm-va sъ dea el dovadъ.

— Este sп шimelš ačala! este sп tikalossle!.. adъogъ Avrsm prinit la vorbъ.

— Ia aratъ dsпъ katastifš če aî dat lsî Ion? ia sъ vedem! Terapont se adresъ kъtre Avrsm.

Jidovsl kъmъtarš replikъ kъ Ion îî e datorš шi kъ daka va perde de la el шi va perde шi de la alцiî, atsnčî sъrъčeшte шi ks če va plъti orъnda de dosъ sste galbenî пe anš, kare i a пsmъrat proprietarslsî? — Ns maî пsцin kъnd zičea Avrsm ačestea ofta шi pentrs čeî treî sste galbenî kare îî lsase Grigore...

— Fie jsпъпe kъ este prea mslt, adъogъ Terapont, sъ ieî činčî sste la sstъ, adikъ činčî irmiličî pentrs sп irmilikš... — Snde цi e dovada kreшtine?

Ion eшi afarъ шi kemъ în lъsntrs пe Шlaim kare mъrtsrisi în faцa astoritъцiî шi 'п faцa a kъtor-va sъteпî, kari veniserъ într'adins akolo, čele če шtiea; din a kъrsia deklaraцie шi din arъtъrile sъteanslsî se înkredinцarъ toцî de fiinцa adevъrslsî.

Avrsm îndatъ če dete ks okiî de Шlaim пs se psts stъпъпi d'a i adresa injsriî în limba evreo-germanъ шi ačela rъspsпzъпds-i-le înapoî, fъksrъ atîta gъlъgie, înkъt amploiatsl fs цevoit sъ î someze de treî orî la tъčere шi пe srmъ a'î da afarъ din kančelarie.

— Dste kreшtine sъпъtossš akasъ, шi d'ači înainte sъ te fereшtî ka de fokš d'a maî lsa banî ks împrsmstš de la jidovsl kъmъtarš...

Avrѹm vъzъndѹ-se într'ачest kinѹ kъzѹt, пerzънd прочесѹl, хotъrî a merge la akъѹ ka sъ ridiче akolo kѹ пѹrчelѹ kѹ kъцelѹ пe toцi jidovii, шi kѹ o хalalae mare, sъ чearъ destitѹirea aчelѹї amпloiatѹ kare l a пedrentъцit. —

Aflъndѹse, прekѹm maї arъtarъm, maї mѹlцi sъteni kari veniserъ la sѹпrefektѹrъ sъ sѹsцie пe Ion, akѹm se 'ntѹrnaѹ mѹlцъmiцi la kasele lorѹ; — aчestia sпѹserъ чelor l'alцi sъteni, kari aшteпtaѹ kѹ пerъbdare sъ afle resѹltatѹ lѹї Ion kѹ orъndarѹ, kъ a kъшtigat drentatea. — Sъtenii sѹпъraцi пe kърчiѹmarѹ kъ iї înkърka tot-d'aѹna la bъѹtѹrъ шi iї lъsase aпroaпe în пъnzele albe, lѹъndѹle kъte o sѹtъ la sѹtъ шi maї mѹlt kamъtъ, se adѹnaserъ în mizlokѹl satѹlѹї, ka kѹm fъчeaѹ soborѹ.

Iar Avrѹm чel чe maї întъrziase dѹпъ niшte trebѹrї, înkъlikъnd nekъjit kalѹl, kѹ katastifѹ la sѹпцioarъ, lѹъ drѹmѹ înaпoї sпre rateшї шi kъta, fiind drѹmѹ п'akolo, sъ treakъ kiar прin mizlokѹl aчelѹї satѹ. — Din întъmпlare tokmaї trekъnd шi ѹn цiganѹ kъlare пe deшelate, într'o пarte a satѹlѹї, fѹsese ѹn rъѹ aѹgѹrѹ пentrѹ Avrѹm. Romъnѹl прekѹm la fъkѹt Dѹmпezeѹ, iї пlaче sъ aibъ de vorbъ шi sъ rîdъ kъte odatъ!..

Nѹ пѹtem sпѹпe de sigѹrѹ daka цiganѹlѹї saѹ orъndarѹlѹї чe venia într'ѹn sѹfletѹ, stъnd rъѹ шi kam kokoшat пe kalѹ, înчeпѹrъ sъtenii a da kiote шi a хѹidѹi, înkъt de la ѹn kaпъtѹ al satѹlѹї пînъ la altѹl, kъlъreцѹl nostrѹ fѹ пetrekѹt kѹ alaiѹ. — Avrѹm, krezъnd kъ lѹї i se adresa aчestea, dete Diavolilor шi negѹstoriea lѹї шi tot. — Хotъrî dѹпъ aчeasta în kѹgetѹ-i, sъ ia ѹn rateшї la Drъчeni, aпroaпe de mo-

nastirea Slatina, ka, daka nȣ va maĭ пȣtea sъ џie kasъ bȣnъ kȣ lokȣitori de la Trotȣшȣ, sъ aibъ ȣn alt пȣnktȣ ȣnde sъ se strъmȣte...

X.

Bacău, Odobeştiĭ si Drăcenii.

Bakъȣ e ȣn пrea frȣmoсȣ oraшȣ lȣъndȣl din пȣnktȣ de vedere ka пosiцiȣne шi imпortanцъ komerчialъ.

Sпre пartea de la Estȣ шi Sȣdȣ este okolitȣ de aпa Bistriцa kare, kȣrgъnd пe ȣn пrȣntȣ пetrosȣ, пoartъ ȣndele sale kristaline шi indestȣl de пrofȣnde într'o însemnatъ lъцime шi formъnd maĭ mȣlte ramȣre. Nenȣmъrate пlȣte пe fie kare zi, înkъrkate kȣ grîне шi lemnъrie, trekȣ ȣnele dȣпъ altele kȣ iȣцiala sъџeцiĭ, la vale sпre Galaцĭ. Sпre пartea de la Nordȣ este mъrginit de o frȣmoasъ kъmпie, ȣnde se fak arъtȣrile шi semъnъtȣrile чetъцenilor. — Пȣцin maĭ deпarte kъmпiea aчeasta se mъrgineшte de ȣn шirȣ de dealȣrĭ, a le kъrora vîrfȣrĭ seamъnъ kȣ niшte moцtikȣle. — Dealȣl e пlin de varietъцĭ, koпrinde kъte-va sate шi o mȣlцime de viĭ kȣ grъdinĭ, nȣmit Kъlȣgъra. Sпre sȣdȣ, oraшȣ-l este înveчinat kȣ satȣl Leteea шi de Bistriцa, пrekȣm maĭ arъtarъm. Malȣrile Bistriцeĭ se vъd de deпarte redikъndȣse ka niшte fortifikaцiĭ; sînt mъrginite de nenȣmъrate sъlчiĭ, пlȣte шi tot felȣl de arbȣrĭ. Dȣпъ чe treчe чine-va

né nodsl чel lsngъ neste rîs, шi kare nъ se aflъ tokmaĭ în nrea bsnъ stare, srkъnd шi skoborъnd sn dealъ, dinkolo de malsrile anei, se aflъ sn шesъ romantikъ ne kare ksrge Siretsl, în vekĭme nsmit *Agarus*, чe ksrge din Bskovina de lîngъ Шinot: aчel rîs atît de rensmit, martorsl fantelor strъlsчite din Moldo-Romъnia... Nensmъrate dsmbrъvĭ, najiшte nlъksste, sate, kodri, kolniчe шi tot felsl de varietъцĭ, renresintъ чele maĭ nlъksste naesage akolo. Între aчeste se nsmъrъ Sъsчeшti, nronrietatea fislsĭ lsĭ Ion Stsrzia чel dintîĭ Domnъ Romъnъ, dsnъ revolsцisnea de la 1821, nrekъm în Цeara-Romъneaskъ fs Gregore Ghika, a kъrora memorie e lъsdatъ de toцĭ Romъniĭ; maĭ ales kъ eĭ dekretarъ denъrtarea din цearъ a kъlsgъrilor greчĭ, чeea чe fs sn nrelsdъ de emanчinarea monastirilor zise înkinate... Sъsчeшtiĭ e sitsat ssb koasta dealslsĭ stъngъ desnre Bistriцъ; konrinde sn nsmъrъ de kase шi 'n marginea din vale a satslsĭ are o frsmoasъ biserikъ, konstrsitъ de neatrъ шi de kъrъmidъ.

Semъnъtsrile de tot felsl de nrodskte шi nъшsnea vitelor este rensmitъ ne шessrile rîslsĭ Siretsl. Ksrssl sъs seamъnъ nrea mslt ks al Argeшslsĭ шi ks al Oltslsĭ, чe noartъ ne sninarea sndelor sale toate avsцiile чele însemnate a le цerei, fъkъnd a rodi kъmniile шa se întъri kodriĭ.

Bakъsl se afla într'sn fel de nregъtire de nriimirea snsĭ ministrs kare se aшtenta sъ treakъ nrin el. — Gendarmeriea sta gata în sniformъ, slцile eraъ mъtsrate; kanчelariile, nrefektsra, tribsnalsl, toate erasъ îngrijiate nentrs niskai-va investigaцiĭ.

*

Tribȣnalȣl шi пrefektȣra de Bakъȣ se aflъ alъ-tȣrate ȣna de alta, tot sȣbt ȣn ачelaшї akoпeriшȣ.

În пartea desпre faцъ se întinde o пiaцъ; akolo se aflъ tot-d'aȣna niшte пȣtine пline kȣ апъ, пentrȣ kazȣrї de fokȣ, iar în dosȣ sînt grajdȣrile пentrȣ kaiї gendarmeriї; fiind tot ачi arestȣl пentrȣ kriminalї шi kasarma gendarmilor.

Se шtie kъ în Bakъȣ se gъseskȣ mȣlte lȣkrȣrї bȣne, пrekȣm e skoala пȣblikъ de bъeцї шi esternatȣl de fete... Пoпȣlaцiea fiind nȣmeroasъ, ka шi'a Bъrladȣlȣї, se aflъ mȣlцї bъrbaцї stimabilї, mȣlte пroчese de пledat la tribȣnalȣ шi mȣlцї advokaцї.

Fratele Andreї, чel че sosise de doȣъ-zile kȣ Lina, în ачest oraшȣ, trekъnd sпre a merge la пъrinцї ka sъ-ї черчeteze, se dȣse sъ viziteze tribȣnalȣl. — Tokmaї în ачea zi se черчeta пroчesȣl dintre eпitroпi stъriї rъпosatȣlȣї Пavlake, kare a lъsat пrin testamentȣ, sъ se fȣndeze ȣn osпitalȣ în oraшȣl Bakъȣ, kȣ пrokatoriї fiiчeї adoптive a rъпosatȣlȣї, чeї че se lȣптaȣ kȣ fel de fel de argȣmente sъ dъrîme legatȣl testatorȣlȣї, пretestъnd o klaȣzъ, kъ rъпosatȣl n'a lъsat legitimatȣl fiiчeї sale. Kȣ toate ачestea se aflъ doȣъ testamente, ȣnȣl maї vekiȣ шi altȣl din aniї maї din ȣrmъ, kare amъndoȣъ sînt konforme шi a-ratъ lъmȣrit kъ dorinцa testatorȣlȣї este d'a se fȣnda ȣn osпitalȣ în oraшȣl Bakъȣ, iar fiiчeї sale adoптive îї lasъ o moшie пentrȣ sȣbsistenцъ, kȣ kondiцie d'a nȣ o vinde шi'a nȣ o пȣne niчї odatъ emanetȣ; a-dъogъnd testamentȣl, kъ ачeasta e ka sъ nȣ rъmîie dînsa, пrekȣm s'a vъzȣt maї mȣlte esemпle, în sъrъчie шi în rȣinъ...

Oameniї de legї, advokaцї erȣdiцї шi vekї am-

пloiaцĭ, desbъteaȣ̆ ачeastъ kestiȣne, kare a devenit прin опiniȣnea пȣblikъ, o kestiȣne naцionalъ. Ȣnĭ, претindeaȣ̆ kъ dȣпъ leцĭ se пoate strika testamentȣl, fiind kъ testatorȣl n'a lъsat legitimatȣl, пartea че se dъ orfanii, alцiĭ sȣsцineaȣ̆ kъ legitimatȣl este konpins în ачea moшie nȣmitъ, шi kъ klaȣsa d'a nȣ o vinde ш'a nȣ o пȣne emanetȣ̆ este o превedere a rъпosa-tȣlȣĭ ka sъ nȣ rъmînъ orfana într'o zi liпsitъ de пъ-ine... Însъ în generalȣ̆ опiniȣnea пȣblikъ era sъ nȣ se strиче testamentȣl rъпosatȣlȣĭ Пavel, fiind kъ el a înkinat starea sa naцiȣneĭ, în folosȣl sъrачilor, în a-jȣtorȣl шi kъȣtarea челor nenoroчiцĭ...

Пe kъnd se петречea черчetarea ачestȣĭ faimosȣ̆ прочesȣ̆, kȣ mirarea tȣtȣlor se vъzȣ grъmъdindȣ-se la прefektȣrъ o mȣlцime de oamenĭ Romъnĭ шi jidovĭ, ka kȣm ar fi fost ȣn fel de manifestare.

Romъniĭ alergaserъ sъ vadъ пe ȣn vestit fȣrȣ̆ de kaĭ, al kъrȣia nȣme nȣ este streinȣ̆ попȣlȣlȣĭ, saȣ̆ kъ ȣn asemenea nȣme se aflъ skris пe konverta ȣnor kъrцĭ пȣblikate din Iasĭ шi din Bȣkȣreшtĭ... Nȣ era ȣn omȣ̆ kare sъ nȣ zikъ atȣnчĭ kъ i a пerit ȣn kalȣ̆, o iaпъ, saȣ̆ maĭ mȣlцĭ kaĭ. — Пoliцaiȣ lokalȣ̆ прinsese пe ачest faimosȣ̆ geambaшȣ̆ шi 'l arestase la прefektȣrъ, ȣnde, прekȣm ziserъm, oameni se strînseserъ sъ 'l vadъ... Iar jidoviĭ, în a kъrora frȣnte se afla Avrȣm, veniserъ sъ sȣsцie пrotestarea în kontra amпloiatȣlȣĭ de la sȣпrefektȣrъ, kare nȣ lъsase orъndarȣlȣĭ de la Trotȣшĭ dreптȣl d'a jefȣĭ пe lokȣitorĭ, прekȣm maĭ fъkȣse. Пartizani lȣĭ Avrȣm strigaȣ̆ în gȣra mare черъnd destitȣirea kiar a sȣпrefektorȣlȣĭ de la sȣs zisȣl okolȣ̆; шi alцiĭ череaȣ̆ darea îi jȣdekatъ a amпloiatȣlȣĭ, ajȣtorȣlȣĭ sъȣ̆. Jidoviĭ veniserъ